

๑๐ ประเด็นด้านความมั่นคง

ภายใต้บริบท

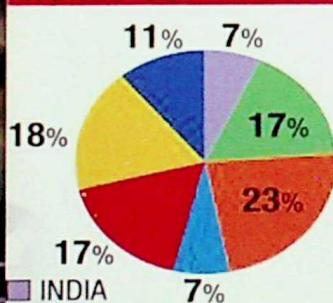

POWER SHIFT

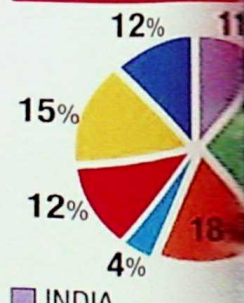
บทอาโท วัฒนศิริ มีสมโสด

COMPOSITION OF WORLD GDP IN 2011

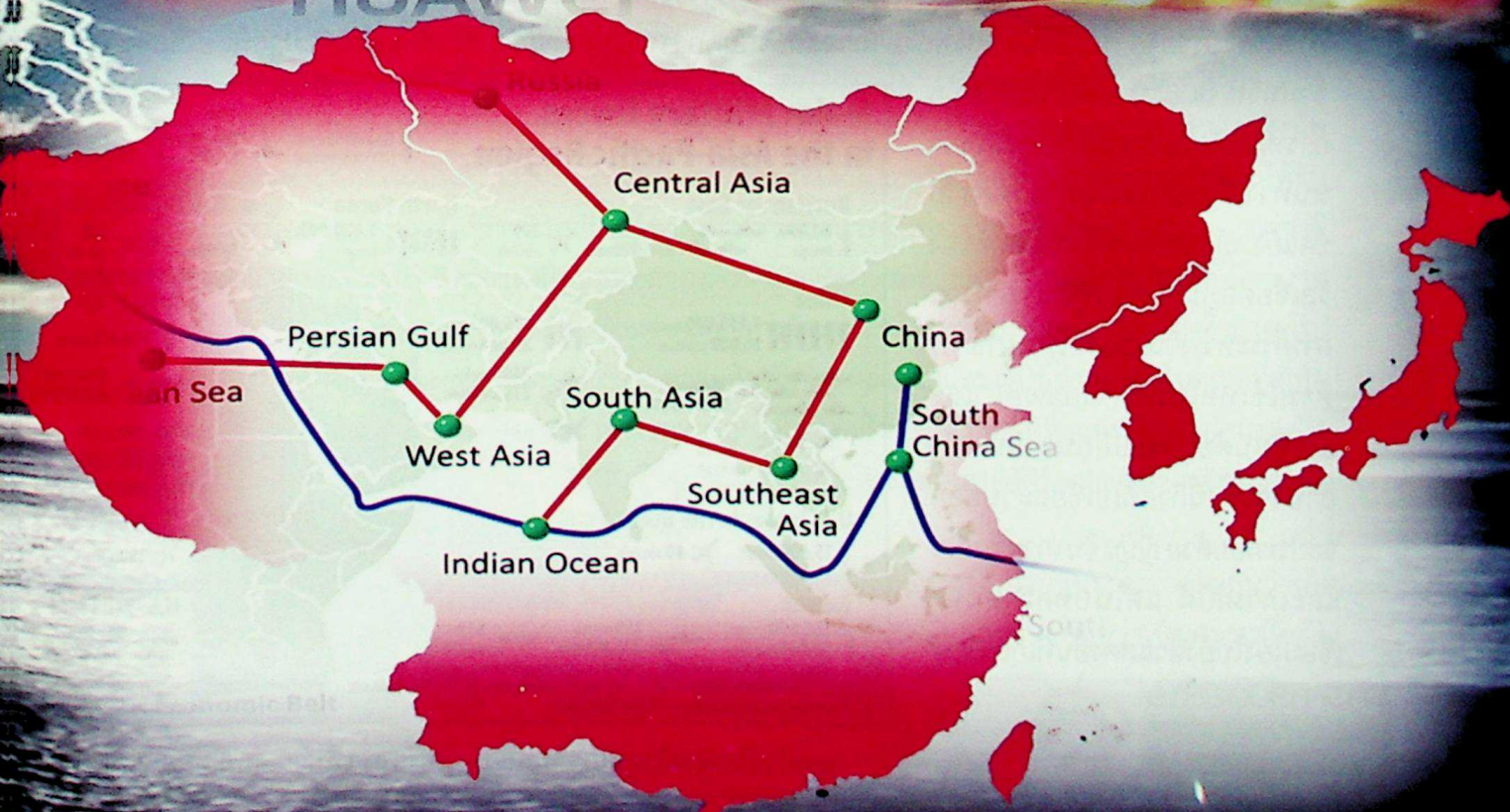
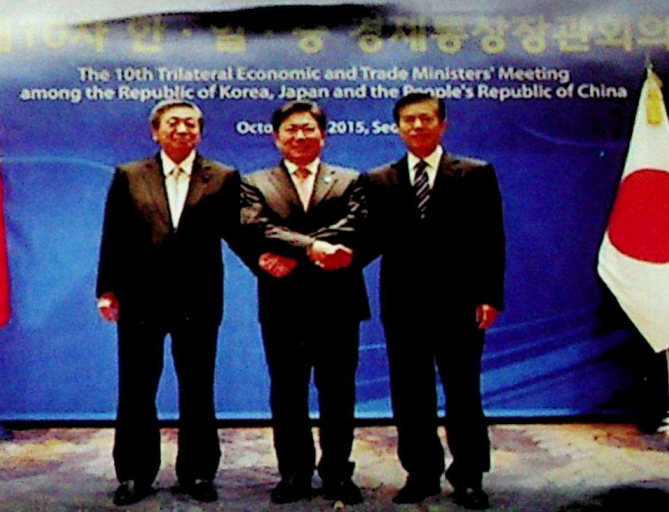
COMPOSITION OF WORLD GDP IN 2011

- INDIA
- CHINA
- US
- JAPAN
- EURO AREA
- OTHER OECD
- OTHER NON-OECD

- INDIA
- CHINA
- US
- JAPAN
- EURO AREA
- OTHER OECD
- OTHER NON-OECD

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออก

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นอนุภูมิภาคที่ครอบคลุมพื้นที่ประมาณร้อยละ ๑๕ ของทวีป มีขนาดใหญ่ที่สุด และมีประชากรมากที่สุดในทวีปเอเชีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีประชากรมากกว่า ๑,๕๐๐ ล้านคน หรือประมาณ ร้อยละ ๔๐ ของชาวเอเชียทั้งหมด หรือประมาณ ๑ ใน ๔ ของประชากรโลก เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังเป็นภูมิภาค ที่ได้ชื่อว่าเจริญที่สุดในทวีปเอเชียเพราะเป็นภูมิภาคเดียวที่ทำอุตสาหกรรมก้าวหน้าไปมาก โดยเฉพาะญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และจีน แม้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีบทบาทที่เข้มแข็งต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจโลก แต่เขตนี้ ก็ยังเต็มไปด้วยภัยคุกคามและความผันผวนด้านความมั่นคง เสถียรภาพ และในปี ค.ศ. ๒๐๑๖ ภูมิภาคเอเชีย ตะวันออกได้ตกเข้าสู่ภาวะตึงเครียดจากการที่เกาหลีเหนือได้ทำการทดลองนิวเคลียร์ ในขณะที่สหรัฐฯ และ เกาหลีใต้มีแผนการติดตั้งระบบป้องกันขีปนาวุธ หรือ THAAD เพื่อตอบโต้การทดลองดังกล่าว จากท่าที ของเกาหลีเหนือดังกล่าว ทำให้เกาหลีใต้ สหรัฐฯ และญี่ปุ่น ขยายปฏิบัติการทางทหาร จนทำให้คาบสมุทร เกาหลีตกเข้าสู่ “วังวนที่เลวร้าย” นอกจากนี้ เกาหลีใต้และญี่ปุ่นได้ลงนามในข้อตกลงแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารด้านข่าวกรองโดยสหรัฐฯ เป็นคนกลาง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ของภูมิภาค และจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างด้านการเมืองและภูมิศาสตร์ในเอเชีย อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็น ข้อพิพาทอธิปไตยเหนือทะเลและเกาะ ทั้งข้อพิพาทหมู่เกาะคูริลระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่น ข้อพิพาทหมู่เกาะ เตียวหยูหรือเซนกากระหว่างจีนกับญี่ปุ่น และทั้งข้อพิพาทเกาะด็อกโดหรือทาเคชิมาระหว่างเกาหลีใต้ กับญี่ปุ่น นอกเหนือจากประเด็นด้านความมั่นคงดังกล่าวแล้ว ยังมีประเด็นสำคัญที่มีผลกระทบในระดับโลก คือ การเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ (Power Shift) อันเป็นการเปลี่ยนขั้วอำนาจเก่าจากสหรัฐฯ มาสู่ขั้ว อำนาจใหม่คือจีน การเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจในครั้งนี้ใช้การปะทะกันทางการทหารเหมือนที่เคยเกิดขึ้น ในศตวรรษที่แล้ว หากแต่เป็นการแข่งขันกันทางการค้า เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็มีนโยบาย ที่มีรูปแบบเฉพาะของตนเพื่อเอาชนะอีกฝ่ายหนึ่ง

บทความนี้จะหยิบยกประเด็นด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้บริบท Power Shift ดังกล่าว จำนวน ๑๐ ประเด็น ประกอบด้วย ประวัติศาสตร์ในความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างจีนและญี่ปุ่น สถานการณ์ความมั่นคงของโลกในรอบ ๑๕๐ ปี ความหมายของการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ (Power Shift) ความขัดแย้งของการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจและวิกฤตการณ์เส้นเขตแดน การพัฒนาขีปนาวุธพิสัยไกล ข้ามทวีป (ICBM) ของเกาหลีเหนือ การหลีกเลี่ยงสงครามด้วยการเจรจา หนทางเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดความ ขัดแย้ง นโยบายการต่างประเทศของ รัสเซียต่อภูมิภาคแปซิฟิก สงคราม การค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ผ่านการ ห้ามใช้เทคโนโลยี Huawei และ อาเซียนต่อการเปลี่ยนแปลงพลัง อำนาจ ทั้งนี้ถึงแม้เอเชียตะวันออกเฉียง ใต้จะประกอบด้วย ญี่ปุ่น จีน เกาหลีเหนือ และเกาหลีใต้ แต่ในบทความนี้จะ เชื่อมโยงไปยังตัวแสดงอื่นที่เกี่ยวข้อง

กล่าวคือ สหรัฐฯ รัสเซีย และอาเซียน เพื่อให้การวิเคราะห์ประเด็นด้านความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ครบถ้วนยิ่งขึ้น อนึ่งในบทความนี้จะใช้ปีคริสต์ศักราช (ค.ศ.) ในการอ้างอิงเพื่อให้สามารถเข้าใจในรายละเอียดได้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปสืบค้นต่อไป

ประวัติศาสตร์ในความสัมพันธ์อันยาวนานระหว่างจีนและญี่ปุ่น

หากย้อนกลับไปวิเคราะห์ประวัติศาสตร์ในยุคชโยอิ หรือเมื่อประมาณ ๓๐๐ ปีก่อนคริสต์ศักราช ซึ่งเป็นยุคที่ผู้คนเริ่มเรียนรู้วิธีการปลูกข้าว การตีโลหะ โดยได้รับความรู้มาจากผู้อพยพชาวจีนแผ่นดินใหญ่ “ญี่ปุ่น” เป็นชาติที่ปรากฏขึ้นครั้งแรกในบันทึกของราชสำนักจีนสมัยราชวงศ์ชั่น หลังจากนั้นญี่ปุ่นมีการส่งคณะทูตไปยังประเทศจีนผ่านทางเกาหลี จะพบว่าญี่ปุ่นได้เรียนรู้และรับเอาวัฒนธรรมต่าง ๆ จากจีน เกาหลี และเอเชียแผ่นดินใหญ่ ทั้งด้านภาษา ศาสนา วัฒนธรรม และสถาบันมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน การยอมสวามิภักดิ์ของรัฐต่าง ๆ ในภูมิภาคทำให้ยอมรับกันว่าประเทศจีนเป็นจักรวรรดิที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในภูมิภาคนี้ จนกระทั่งประมาณ ๑๕๐ ปีที่แล้ว ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศเกาะขนาดเล็กได้ผ่านศึกสงครามของแคว้นแคว้นต่าง ๆ ภายในประเทศมาอย่างโชกโชนได้ก้าวเข้ามาสู่ยุคแห่งการยกเลิกระบอบโชกุนและเริ่มเปิดประเทศในสมัยราชวงศ์เมจิ รวมทั้งมีการปฏิรูปประเทศและองค์จักรพรรดิในปี ค.ศ.๑๘๖๘ (ตรงกับปี พ.ศ.๒๔๑๑) ในปีนี้พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต พระบรมวงศานุวงศ์และข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ กราบบังคมทูลเชิญสมเด็จพระเจ้าฟ้าชายจุฬาลงกรณ์ กรมขุนพินิจประชานาถ ขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ และมีพระราชพิธีบรมราชาภิเษก พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวในเวลาต่อมา)

ค.ศ.๑๘๙๔ เกิดสงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ครั้งที่ ๑ (The First Sino-Japanese War) ผลปรากฏว่าญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะ ทำให้จีนเสียดินแดนบริเวณคาบสมุทรเหลียวตง (Liaodong) คาบสมุทรเกาหลี เกาะไต้หวัน และหมู่เกาะเผิงหู (Penghu) ให้แก่ญี่ปุ่น หลังจากนั้นในปี ค.ศ.๑๙๐๕ เกิดสงครามรัสเซีย - ญี่ปุ่น (Russo - Japanese War) อันเป็นสงครามในบริเวณทางใต้ของแมนจูเรีย ในพื้นที่คาบสมุทรเหลียวตง เส้นหยาง และบริเวณเกาหลีในพื้นที่คาบสมุทรเกาหลี ทะเลเหลือง สงครามครั้งนี้มีเหตุสืบเนื่องมาจากในปี ค.ศ.๑๙๐๓ ที่รัสเซียไม่สามารถตกลงและเจรจากับญี่ปุ่นเกี่ยวกับการขอใช้ท่าเรือนี้อันในมหาสมุทรแปซิฟิกได้ ญี่ปุ่นจึงเลือกวิธีการทำสงครามเพื่อให้ได้ครอบงำคาบสมุทรเกาหลี กองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่นได้เข้าโจมตีภาคตะวันออกของรัสเซียที่พอร์ตอาเธอร์ และฐานทัพเรือในจังหวัดเหลียวตงที่รัสเซียเช่าจากจีนอยู่ รัสเซียไม่สามารถต้านทานแสนยานุภาพของกองทัพแห่งสมเด็จพระจักรพรรดิได้ไม่ว่าจะทั้งทางบกและทางทะเล ผลการรบคือกองทัพจักรวรรดิญี่ปุ่นได้รับชัยชนะเหนือกองทัพของจักรวรรดิรัสเซีย ซึ่งเป็นที่ไม่คาดคิดสำหรับประเทศผู้สังเกตการณ์จากนานาชาติ จากสงครามครั้งนี้ทำให้เกิดการเปลี่ยนสมดุลของอำนาจโลก และญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่มีบทบาทในเวทีโลก ทั้งนี้ญี่ปุ่นสามารถมีชัยชนะด้วยความช่วยเหลือทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะการทหารจากมหาอำนาจยุโรป ต่อมาในช่วงทศวรรษ ๑๙๕๐ และ ๑๙๖๐ ความสัมพันธ์ระหว่างจีนและญี่ปุ่นย่ำแย่ลง ในขณะที่ญี่ปุ่นอยู่ภายใต้การดูแลและมีความสัมพันธ์ทางการทหารอย่างใกล้ชิดกับสหรัฐฯ ทำให้จีนและญี่ปุ่นอยู่คนละค่ายในสถานการณ์สงครามเย็น โดยความสัมพันธ์ยังคงตึงเครียดอย่างยิ่งในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีนที่ฝ่ายจีนมองว่าญี่ปุ่นเป็นตัวแทนของตะวันตกในภูมิภาค

สงครามระหว่างจีนกับญี่ปุ่นที่มีผลลัพธ์ของสงครามคือญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะนั้น กล่าวกันว่าเกิดจากความบังเอิญและการสงครามระหว่างรัสเซียและญี่ปุ่น ที่ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะก็ถือว่าเป็นความบังเอิญ

ด้วยเช่นกัน สงครามระหว่างญี่ปุ่นกับจีนและญี่ปุ่นกับรัสเซียนั้น นักการทหารต่างพยากรณ์ว่าญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แต่ด้วยความโชคดีและปัจจัยหลายอย่างทำให้ญี่ปุ่นพลิกผันตัวเองให้มาเป็นฝ่ายชนะได้ การที่ญี่ปุ่นซึ่งเป็นประเทศขนาดเล็กและมีสภาพเป็นเกาะสามารถเอาชนะมาสู่ประเทศของตนได้ โดยชนะประเทศที่มีขนาดใหญ่ทั้งสองได้ถือว่าเป็นจุดเปลี่ยนผันและผลักดันให้ญี่ปุ่นก้าวไปสู่มหาอำนาจในยุคใหม่ และหลังจากเหตุการณ์ในครั้งนั้น ๑๕๐ ปี ก็คือใน “ยุคปัจจุบัน” ภูมิภาคและโลกกำลังเจอกับจุดเปลี่ยนผันกันอีกครั้งหนึ่ง หากศึกษาประวัติศาสตร์เมื่อประมาณ ๑๕๐ ปีที่แล้ว จะพบว่าประเทศต่าง ๆ มีความกังวลว่าประเทศของตนจะตกเป็นเมืองขึ้นหรือเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจ และประเทศต่าง ๆ ก็หากลยุทธ์ที่จะต่อสู้เพื่อให้เอกราชของประเทศคงอยู่ต่อไปโดยไม่ขึ้นต่ออำนาจของรัฐอื่น ในขณะนั้น ญี่ปุ่นก็เป็นประเทศหนึ่งที่อาศัยความสามารถและสรรพกำลังของตนเองในการพัฒนาประเทศโดยไม่พึ่งพาพลังอำนาจจากภายนอกอย่างเช่นฝรั่งเศสและอังกฤษจนสามารถก้าวเข้ามาเป็นมหาอำนาจได้ในเวลาต่อมา

ต่อมาเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๑ และสงครามโลกครั้งที่ ๒ ผลปรากฏว่าในสงครามโลกครั้งที่ ๑ ญี่ปุ่นอยู่ในฝ่ายที่ได้รับชัยชนะ ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ ถึงแม้ญี่ปุ่นจะเป็นฝ่ายพ่ายแพ้แต่มีความแตกต่างจากฝ่ายอักษะที่พ่ายแพ้ ๓ ประเทศ (อันประกอบด้วย เยอรมัน อิตาลี และญี่ปุ่น) ซึ่งเยอรมันและอิตาลีต่างถูกล้มล้างสถาบันกษัตริย์ลงโดยสิ้นเชิง ในขณะที่ญี่ปุ่นยังคงสถาบันพระมหากษัตริย์หรือที่เรียกว่าสมเด็จพระจักรพรรดิไว้เหมือนเดิม อีกทั้งญี่ปุ่นยังได้รับการยอมรับให้เข้าสู่ประชาคมของประเทศตะวันตกอีกด้วย ประเด็นต่างๆ เหล่านี้ส่งผลให้ญี่ปุ่นสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นประเทศพัฒนาอย่างก้าวกระโดด สงครามครั้งใหญ่ที่ญี่ปุ่นต้องเผชิญคือ สงครามญี่ปุ่น - จีน สงครามญี่ปุ่น - รัสเซีย และสงครามโลกครั้งที่ ๑ ทั้ง ๓ สงครามนี้ญี่ปุ่นเป็นฝ่ายชนะ ในขณะที่สงครามโลกครั้งที่ ๒ ญี่ปุ่นต้องพ่ายแพ้ให้แก่ชาติสัมพันธมิตร รวมทั้งต้องพบกับหายนะเมื่อถูกทิ้งระเบิดปรมาณูทั้ง ๒ ครั้ง

เป็นที่ทราบกันดีว่าในสงครามโลกครั้งที่ ๑ เป็นสงครามที่ตัดสินความอยู่รอดของประเทศและในที่สุดประเทศจีนเป็นฝ่ายพ่ายแพ้และตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศมหาอำนาจ ในขณะที่เดียวกันญี่ปุ่นซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะพ่ายแพ้และตกเป็นเมืองขึ้นมีประมาณร้อยละ ๘๐ แต่ด้วยความโชคดีและความพยายามในหลายด้านทำให้ญี่ปุ่นสามารถรอดพ้นจากความเป็นเมืองขึ้นและเป็นฝ่ายได้ชนะไปในสงครามครั้งนั้น ขณะที่ญี่ปุ่นอยู่บนความล่อแหลมของการตกเป็นเมืองขึ้นนั้น อินเดียและฮ่องกงต่างก็ได้รับความพ่ายแพ้และถูกกุ่มบังเหียนจากประเทศมหาอำนาจ ประเทศในภูมิภาคเอเชียที่มีความภาคภูมิใจว่าสามารถดำรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้จึงมีเพียงแค่ ๒ ประเทศ คือ ไทย และญี่ปุ่น และด้วยการที่ญี่ปุ่นสามารถดำรงรักษาเอกราชของชาติไว้ได้ ชาวญี่ปุ่นจึงให้ความสำคัญกับการปฏิรูปในสมัยเมจิเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นการปฏิรูปที่นำพาประเทศก้าวออกจากยุคสมัยโบราณเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ให้ทัดเทียมนานาอารยประเทศจนสามารถได้รับชัยชนะในสงครามทั้ง ๓ ครั้งได้

ในทางกลับกัน หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ จีนกลับมาเป็นฝ่ายชนะ แต่ด้วยการปฏิวัติประชาชนในประเทศจีนทำให้จีนแยกตัวออกห่างจากโลกตะวันตกโดยสิ้นเชิง แต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีสงครามใหม่เกิดขึ้นที่เรียกกันว่า “สงครามเย็น” สืบเนื่องมาจากความแตกต่างด้านอุดมการณ์ทางการเมืองระหว่างสหรัฐฯ ผู้นำกลุ่มโลกเสรีกับสหภาพโซเวียตผู้นำกลุ่มโลกคอมมิวนิสต์ เป็นสาเหตุให้โลกแบ่งเป็น ๒ ค่าย ต่างฝ่ายต่างพยายามต่อสู้แข่งขันเพื่อขยายอิทธิพล แสวงหาความได้เปรียบในการสร้างอำนาจให้เหนือกว่าฝ่ายตรงข้ามให้มากที่สุด ด้วยวิธีการต่าง ๆ แต่ไม่มีการทำสงครามเปิดเผยและการใช้อำนาจต่อสู้กันโดยตรง ประเทศขนาดเล็กต่างเข้าไปเป็นพันธมิตรของอภิมหาอำนาจแต่ละฝ่าย ทำให้การเมืองระหว่างประเทศเกิดความตึงเครียดด้วยสภาวะ “สงครามเย็น” นี้เอง ทำให้จีนและรัสเซียกลับมามีบทบาทบนเวทีโลกอีกครั้ง

ในทางกลับกัน ญี่ปุ่นต้องได้รับความบอบช้ำจากความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ แบบราบคาบและอยู่ในสภาพที่ไม่ต่างกับประเทศที่ตกเป็นอาณานิคมของมหาอำนาจ แต่ญี่ปุ่นยังมีความโชคดีที่เป็นชาติหนึ่งที่มีส่วนร่วมกับชาติตะวันตกได้โดยการนำของสหรัฐฯ ซึ่งถือเป็นประเทศ

ญี่ปุ่นและจีนลงนามในสนธิสัญญาสันติภาพและมิตรภาพในเดือนสิงหาคม ค.ศ.๑๙๗๘ (ที่มา: Nikkei Inc.)

เจ้าอาณานิคมของญี่ปุ่นในช่วงหนึ่ง หลังปี ค.ศ.๑๙๔๕ จากความพ่ายแพ้ในสงครามโลกครั้งที่ ๒ และการช่วยเหลือฟื้นฟูของสหรัฐฯ ทำให้ญี่ปุ่นเป็นเสมือนดินแดนที่สหรัฐฯ ใช้ประโยชน์ในการต้านทานการขยายอำนาจของจีน เกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ รวมทั้งรัสเซียซึ่งมีผลกระทบต่อสหรัฐฯ เอง

ในสังคมระหว่างประเทศความมีศีลธรรมและการดำรงไว้ซึ่งหลักการถือเป็นสิ่งสำคัญของรัฐต่าง ๆ ที่ต้องยึดถืออยู่เสมอ แต่ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ การนำพาประเทศให้รอดพ้นจากภัยต่าง ๆ ของญี่ปุ่นทำให้ต้องอยู่ภายใต้การกำกับและดูแลของสหรัฐฯ เพื่อต่อต้านการขยายอิทธิพลของ

ประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเช่น จีน เกาหลีใต้ เกาหลีเหนือ รวมทั้งรัสเซีย การกระทำของญี่ปุ่นจึงเป็นมากกว่าการมีศีลธรรมและการดำรงไว้ซึ่งหลักการ อันเป็นภาพที่ไม่คุ้นชินของภูมิรัฐศาสตร์ที่มีพรมแดนติดกัน นับว่าเป็นจุดเปลี่ยนจุดหนึ่งของสถานการณ์ความมั่นคงในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียง และในปัจจุบันสถานการณ์ที่มีจุดเปลี่ยนเฉกเช่นเดียวกับการสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็กลับมาเยือนในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงอีกครั้งหนึ่ง

สถานการณ์ความมั่นคงของโลกในรอบ ๑๕๐ ปี

ปรากฏการณ์ Power Shift หรือการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจซึ่งมักจะเกิดขึ้นในรอบ ๒๐๐ - ๓๐๐ ปี โดยนักวิชาการด้านความมั่นคงตั้งข้อสังเกตว่า ขณะนี้โลกเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ กล่าวคือมีการเปลี่ยนขั้วอำนาจอยู่เสมอ ๆ หรือใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษที่รู้จักกันในคำว่า “Power Shift” โดยพลังอำนาจดังกล่าวหมายถึง อำนาจทางการเมือง อำนาจทางการทหาร และการได้มาซึ่งสิทธิบางอย่างเหนือกว่ารัฐอื่นในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ซึ่งในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาพลังอำนาจในโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตอยู่เสมอ ๆ จนมีนักวิชาการหลายสำนักกล่าวว่าทุกๆ ๒๐๐ - ๓๐๐ ปี จะมีการเปลี่ยนแปลงของพลวัตทางอำนาจหนึ่งครั้ง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือ การที่ประเทศญี่ปุ่นมีการปฏิรูปสมัยเมจิเมื่อ ๑๕๐ ปี จนทำให้ประเทศเล็กๆ ที่มีสภาพเป็นเกาะสามารถพลิกผันตัวเองให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้วและมีพลังอำนาจเหนือกว่าหลายรัฐในโลกได้ โดยมีข้อสังเกตเกี่ยวกับพลังอำนาจในยุคปัจจุบัน ดังนี้

๑. สิ่งแรกที่สามารถสังเกตเห็นได้คือ พลังอำนาจที่ได้รับการพัฒนาและขัดเกลาจนลงตัวในระดับหนึ่งแล้ว และได้รับการยอมรับว่าเป็นพลังอำนาจในระดับสูงของโลก เช่น สหรัฐฯ สหราชอาณาจักร และสหภาพยุโรป (European Union : EU) ซึ่งในยุคปัจจุบันกำลังถูกบั่นทอนพลังอำนาจที่เคยรุ่งเรืองในอดีตลง ทั้งนี้ ประธานาธิบดีคนปัจจุบันของสหรัฐฯ คือ นายโดนัลด์ ทรัมป์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเมื่อ ๒๐ มกราคม ค.ศ.๒๐๑๗ มีนโยบายที่หลากหลายและพยายามชูความเป็นสหรัฐฯ มากกว่าประธานาธิบดีคนอื่น ๆ ที่ผ่านมา

ในขณะที่ประเทศอังกฤษกำลังมีนโยบายที่จะถอนตัวออกจากความเป็นสมาชิกของ EU หรือ Brexit (Brexit มาจากการรวมคำว่า British + Exit คือการประท้วงต่อการเป็นสมาชิกภาพสหภาพยุโรป) โดยมีเหตุผลในการสนับสนุน คือ การอยู่ในสหภาพยุโรปมีโทษมากกว่าประโยชน์ โดยเฉพาะประเด็นอธิปไตย และการออกกฎหมายโดยเฉพาะจากกรณีผู้อพยพ และเห็นว่ากฎระเบียบต่าง ๆ จากสหภาพยุโรปเป็นตัวกระตุ้นเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรต้นทุนทางการคลังก็เสียไปเปล่า ๆ ซึ่งเหตุการณ์ในทั้งสองประเทศนี้ทำให้ประชาคมโลกเกิดความหวั่นไหว และมีความวิตกมากขึ้นตามลำดับ และเมื่อพิจารณาสถานการณ์ของ EU พบว่าภายใน EU แต่ละประเทศยังคงมีความเป็นรัฐชาติและความมีตัวตนของประเทศตนเองอยู่ ทำให้ความเป็นตัวตนของ EU เกิดความระส่ำระสายและมีความไม่ลงรอยกันในหลายประเด็น

๒. ในขณะที่ประเทศที่เป็นมหาอำนาจรองจากสหรัฐฯ และอังกฤษ อย่างเช่น จีนและอินเดีย กำลังพัฒนาประเทศของตนให้ก้าวกระโดดในทุกๆ ด้านอย่างรวดเร็ว รวมทั้งการรวมตัวกันเป็นประชาคมระหว่างประเทศที่มีความแข็งแกร่งในภูมิภาค เช่น สมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASEAN) ก็เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นว่าประเทศมหาอำนาจเก่าดั้งเดิมอาจถูกบั่นทอนความเป็นผู้นำของโลกลงด้วยพลังอำนาจใหม่ และพลังอำนาจที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มประเทศขนาดเล็ก

๓. เหตุผลหลักที่ทำให้ประเทศมหาอำนาจที่เคยเป็นอันดับหนึ่งของโลก อย่างเช่น สหรัฐฯ และอังกฤษเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในระบบประชาคมโลก เนื่องมาจากสิ่งที่ทั้งสองประเทศเคยเป็นผู้นำโลกถูกประเทศอื่นมีพลังแข่งขันที่มากขึ้นและบั่นทอนความเป็นที่หนึ่งและความเป็นผู้นำของประเทศพัฒนาแล้ว จึงเกิดความเป็นตัวตนและพยายามชักจูงความคิดของประชาชนในชาติให้ลุกขึ้นมาพร้อมกับรัฐบาลในการดำเนินนโยบายระหว่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น ๆ เช่น การออกนโยบาย America First ของนายโดนัลด์ ทรัมป์ ที่ปลุกระดมให้ประชาชนในชาติหันมาใส่ใจดูแลประเทศของตนมากกว่าที่เคยเป็น และเป็นสิ่งที่ปฏิเสธไม่ได้เมื่อสหรัฐฯ เกิดความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจทำให้นายโดนัลด์ ทรัมป์ ได้รับเลือกให้เป็นประธานาธิบดีเพื่อดำเนินนโยบายที่แปลกใหม่กว่าที่ผ่านมา และในขณะเดียวกันอังกฤษก็เกิดความไม่มีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจจึงต้องคิดหาวิธีออกจากความเป็นสมาชิกของ EU หรือ Brexit

๔. ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจโลก (Global Economy Collaboration) เป็นการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันในการเสริมสร้างและรักษาผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจที่เน้นด้านการค้าโดยการพยายามหาวิธีการหาช่องทางขยายการค้าระหว่างกัน มีการกำหนดปริมาณนำเข้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศพัฒนาใหม่ เช่น จีน อินเดีย รวมทั้งภูมิภาคแอฟริกาและประเทศสมาชิกประชาคมอาเซียน ทำให้เกิดภาพของการแข่งขันแบบกลุ่มอันส่งผลให้ประเทศเดียว เช่น สหรัฐฯ และอังกฤษถูกบั่นทอนอำนาจทางเศรษฐกิจของโลกลงไปอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากความร่วมมือด้านเศรษฐกิจโลกสามารถแก้ไขระบบภาษีศุลกากร เพื่อปรับปรุงระบบภาษีศุลกากรของประเทศสมาชิกให้เหมือนกันและเพื่อเลือกปฏิบัติกับประเทศที่ไม่ใช่สมาชิก มีการจัดตั้งเขตการค้าเสรีเพื่อยกเลิกข้อจำกัดทางการค้าในด้านปริมาณสินค้านำเข้าและการตั้งกำแพงภาษีระหว่างประเทศสมาชิก มีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตอย่างเสรีเพื่อให้ปัจจัยการผลิตของบรรดาประเทศสมาชิกสามารถเคลื่อนย้ายได้อย่างเสรี เช่น แรงงานของประเทศสมาชิกแต่ละประเทศ สามารถไปหางานทำในประเทศสมาชิกได้ทุกประเทศ

หากจะตอบคำถามที่ว่า “เกิดอะไรขึ้นในโลกปัจจุบัน” คำตอบที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ก็คือ การเกิดปรากฏการณ์ “Power Shift” หรือการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจของโลกในปัจจุบัน ซึ่งจะกล่าวในลำดับต่อไป

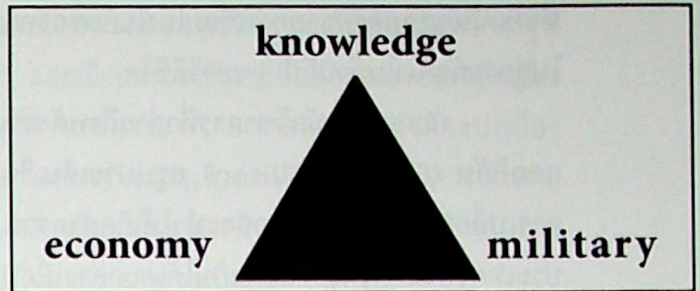

การเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ (Power Shift) คืออะไร

พลังอำนาจที่กล่าวไว้ข้างต้นมี ๓ ด้าน หรือเราเรียกกันว่า “สามเหลี่ยมแห่งพลังอำนาจ” ประกอบด้วย

๑. พลังอำนาจทางการทหาร
๒. พลังอำนาจทางเศรษฐกิจ และ
๓. พลังอำนาจด้านความรู้และข้อมูลข่าวสาร

และทั้ง ๓ ปัจจัยนี้ เป็นพลังอำนาจที่ผลักดันให้ประเทศต่าง ๆ เกิดการพัฒนาและก้าวเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ ภายหลังจากสิ้นสุดสงครามเย็น

สามเหลี่ยมแห่งพลังอำนาจ

(ที่มา: Alvin Toffler's Book ในหนังสือ Power Shift)

อัลวิน ทอฟเลอร์ (Alvin Toffler) นักวิชาการชาวอเมริกัน ผู้เขียนหนังสือ คลื่นลูกที่สาม หรือ The Third Wave ได้เสนอทฤษฎีคลื่นลูกใหม่สามลูกในประวัติศาสตร์ที่เปลี่ยนแปลงระบบโลกจากอดีตมาสู่ปัจจุบัน โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีการผลิตของมนุษย์ในแต่ละยุค อันนำมาสู่ความเจริญก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้งในปัจจุบัน ขณะเดียวกันการเปลี่ยนแปลงในแต่ละยุคย่อมก่อให้เกิดผลกระทบในด้านต่าง ๆ ซึ่งต้องอาศัยการแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา การเข้าถึงข่าวสารข้อมูลรอบด้าน ความคิดสร้างสรรค์ และด้วยจิตสำนึกที่จะทำให้สังคมโลกดำรงอยู่ต่อไปได้อย่างสันติ ยั่งยืน และสมดุล โดยคลื่นการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งออกได้เป็น ๓ ช่วง ดังนี้

๑. **First wave** หรือคลื่นระลอกแรกของมนุษยชาติ เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๑๙ เน้นพลังอำนาจทางการทหาร กล่าวคือ เมื่อสังคมเกษตรกรรมที่ดำรงอยู่มาเป็นเวลาหลายพันปี มีจุดเริ่มต้นนับจากวันแรกที่มนุษย์เริ่มหยุดล่าสัตว์และหันมาทำการเพาะปลูกและเลี้ยงสัตว์ ถือเป็นจุดเปลี่ยนใหญ่ในการดำรงชีวิต เพราะเมื่อหยุดชีวิตแบบเร่ร่อนหันมาทำเกษตรกรรม ทำให้วิถีชีวิตเกิดการรวมกลุ่ม ก่อเกิดสังคม พัฒนาสู่การสร้างวัฒนธรรม และยิ่งเมื่อวันที่อาหารจากการผลิตเริ่มเหลือและเริ่มล้น มนุษย์จึงเริ่มมีเวลาในการสะสมองค์ความรู้และพัฒนาไปสู่การสร้างความมั่งคั่งต่อสังคมและระบบเศรษฐกิจเป็นลำดับ ในคลื่นระลอกนี้การเป็นเจ้าของและครอบครองที่ดินและแหล่งผลิตเกษตรกรรมนั้นถือเป็นกุญแจสร้างความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญสุด

๒. **Second wave** หรือคลื่นลูกที่สอง เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ เน้นพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเมื่อเข้าสู่ยุคหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม ความสำคัญเน้นไปที่การผลิตและตลาดขนาดใหญ่ มีการใช้เครื่องจักรเพื่อสร้างผลผลิตจำนวนมาก รวมถึงภาคของการจัดส่งและกระจายสินค้าไปยังช่องทางต่างๆ คลื่นระลอกที่สองนี้ส่งอิทธิพลต่อความเปลี่ยนแปลงวิถีการใช้ชีวิตของผู้คนในสังคมอย่างมาก และเป็นยุคที่เกิดการขยายตัวทางการค้าและการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมากมายภายใต้แรงขับเคลื่อนจากเทคโนโลยีเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบสำคัญ

๓. **Third wave** หรือคลื่นลูกที่สาม เกิดขึ้นในช่วงศตวรรษที่ ๒๑ เน้นพลังอำนาจด้านความรู้และข้อมูลข่าวสาร เป็นการเปลี่ยนผ่านสู่ยุคของการปฏิวัติข้อมูลข่าวสารหรือ Information Revolution ถือเป็นยุคแห่งการเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลจากทุกแห่งหน ภายใต้อิทธิพลขององค์ประกอบพื้นฐาน

ที่ต้องมีเทคโนโลยีเข้ามารองรับทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโครงสร้างโทรคมนาคม เกิดเป็นชุมชนเป็นเครือข่าย หรือ Network โดยที่ผู้คนในแต่ละมุมโลกสามารถเข้าถึงข้อมูลและบริการต่าง ๆ ในเครือข่ายที่เชื่อมต่อถึงกันได้ เป็นยุคที่มนุษย์เราเริ่มมีปฏิสัมพันธ์ผ่านช่องทางสื่อสารแบบเครือข่ายที่เรียกว่าอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นแห่งการก้าวไปสู่การเปลี่ยนแปลงและเกิดเป็นระบบเศรษฐกิจใหม่ หรือ New Economy ที่ขับเคลื่อนบนเครือข่ายการเชื่อมโยงในอีกช่องทางหนึ่ง และในที่สุดก็จะเกิดการเชื่อมโยงและวิวัฒนาการไปสู่การพัฒนาในด้านอื่น ๆ ของวิถีชีวิต

นอกจากนี้ นักวิชาการที่กล่าวถึงพลังอำนาจ ออแกนสกี (A.F.K. Organski) และ เกรแฮม ที. แอลลิสัน (Graham Allison) สรุปประเด็นเรื่อง Power Shift ไว้ที่น่าสนใจว่าเมื่อใดก็ตามที่มีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจจะทำให้เกิดสงคราม โดยออแกนสกี ศาสตราจารย์ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของมหาวิทยาลัยมิชิแกนได้เคยกล่าวเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่แล้วว่า การพัฒนาที่จะนำไปสู่อำนาจแห่งชาตินั้นต้องอาศัยตัวแปรหลัก ๕ ตัว อันได้แก่ การพัฒนาการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ การพัฒนาสังคมให้เปิดกว้างเพื่อการขยับชั้น ประชากรที่มีจำนวนมากพอ และการมีจิตวิทยาที่ทันสมัย ในแง่การพัฒนาการเมืองนั้นคือการพัฒนาระบบการเมืองให้ประชาชนมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นระบบใดในทางเศรษฐกิจคือการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีให้เปลี่ยนจากเกษตรไปสู่อุตสาหกรรมและสมองกล ในกรณีของสังคมนั้นต้องมีระบบการศึกษาที่เปิดกว้างและการว่าจ้างแรงงานที่ยุติธรรม ส่วนจำนวนประชากรนั้น ออแกนสกีกล่าวว่าไม่เคยมีมหาอำนาจประเทศใดในอดีตมีประชากรต่ำกว่า ๓๐ ล้านคน แต่เงื่อนไขสำคัญคือประชากรต้องมีคุณภาพ มีการศึกษา มีทักษะ มีความสามารถในการผลิต และมีความสามารถในการซื้อ และโครงสร้างอายุที่ดีที่สุดคือระหว่าง ๑๖ - ๒๐ ปี ส่วน ๑ - ๑๕ ปี และ ๖๐ ปีขึ้นไปนั้น ต้องจัดการโดยหาอาชีพเสริมสำหรับคนกลุ่มหลัง กลุ่มแรกคือเด็กนั้นต้องขึ้นอยู่กับการวางแผนครอบครัวที่ถูกต้อง จิตวิทยาอันทันสมัยนั้นคือมีจิตวิทยาศาสตร์ มีเหตุผล ไม่มั่งงาย เข้าใจโลก และทันโลกสมัยใหม่ ในขณะที่เกรแฮม แอลลิสัน ศาสตราจารย์ประจำ John F. Kennedy School of Government และอดีตผู้อำนวยการ Belfer Center for Science and International Affairs แห่ง Harvard University กล่าวว่า การก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอย่างรวดเร็วของจีนทำให้เกิดการทำลายต่อฐานะผู้นำที่เป็นอยู่เดิมของสหรัฐฯ ทำให้สองประเทศเสี่ยงที่จะเข้าไปสู่กับดักที่อันตรายที่เรียกว่า “กับดักธูซิดิดิส (Thucydides Trap)” เมื่อ ๒,๕๐๐ ปีมาแล้ว นักประวัติศาสตร์กรีกโบราณชื่อ ธูซิดิดิส (Thucydides) เป็นคนแรกที่เขียนถึงสงครามที่เกิดขึ้นระหว่างนครรัฐสปาร์ตากับเอเธนส์ โดยอธิบายว่า “การพุ่งขึ้นมาของเอเธนส์ ได้สร้างความกลัวให้กับสปาร์ตาร ทำให้สงครามกลายเป็นสิ่งที่เลี่ยงไม่ได้”

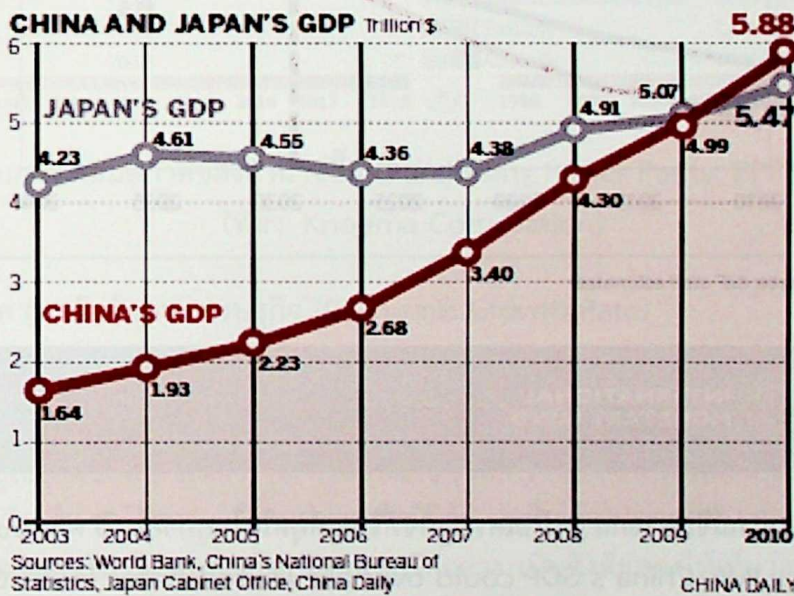
Power Shift in Economy

หากพิจารณาการเกิดมหาสงครามโลกทั้งสองครั้ง จะพบว่าก่อนที่จะเกิดสงครามครั้งใหญ่มักจะมีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจอย่างชัดเจน โดยในส่วนของสงครามโลกครั้งที่ ๑ รัฐจักรวรรดิใหญ่สี่รัฐ อันได้แก่ จักรวรรดิเยอรมัน, ออสเตรีย - ฮังการี, รัสเซีย และออตโตมัน ต่างพ่ายแพ้ทั้งทางการเมืองและทางทหารและได้สิ้นสภาพไป ส่วนทางด้านประเทศตะวันออกก็มีจักรวรรดิจีนเป็นผู้นำ และทุกครั้งที่สิ้นสุดการทำสงครามมักจะมีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ โดยที่จักรวรรดิเก่าจะถูกทดแทนโดยจักรวรรดิใหม่ที่มีพลังอำนาจมากกว่า ในสมัยก่อนที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ก็เช่นเดียวกัน ประเทศในแถบยุโรปมักจะได้รับคำยอมรับว่าเป็นประเทศที่มีพลังอำนาจที่เหนือกว่าภูมิภาคอื่น ๆ แต่เมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคของยุโรปเกิดความอ่อนแอลงจนกระทั่งเกิดพลังอำนาจใหม่ คือ สหรัฐฯ และรัสเซีย รวมทั้งประเทศจีน ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านมาสู่ยุคใหม่ในยุคปัจจุบัน

“สงครามจะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (War Will Happen Inevitably)” เกรแฮม แอลลิสัน กล่าวไว้ว่า เมื่อเข้าสู่ภาวะ “กั๊กตักของรูซวิตติส” เพราะความตึงเครียดในเชิงโครงสร้างเกิดขึ้น เมื่อมหาอำนาจใหม่กำลังเติบโตใหญ่ขึ้นและส่งผลกระทบต่อมหาอำนาจเดิม ซึ่งในสถานะเช่นนี้ เหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดก็อาจกลายเป็นชนวนที่นำไปสู่ความขัดแย้งใหญ่จนเป็นสงครามได้สงครามในลักษณะ เช่นนี้จึงไม่ใช่เรื่องของเหล่าเทพทั้งหลาย หากแต่เป็นผลโดยตรงจากการจัดความสัมพันธ์ระหว่างรัฐที่เกิดจากการแข่งขันระหว่าง “ผู้มาใหม่” และ “ผู้อยู่เก่า” และเมื่อการแข่งขันเช่นนี้ไม่มีหนทางที่จะหลีกเลี่ยงได้แล้วความขัดแย้งที่เกิดขึ้นย่อมปูทางไปสู่สงครามอย่างแน่นอนเพราะต่างฝ่ายต่างจำต้องปกป้องผลประโยชน์ของตน ดังเช่นการก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจอย่างรวดเร็วของจีนทำให้เกิดการทำลายต่อฐานะผู้นำที่เป็นอยู่เดิมของสหรัฐฯ ทำให้สองประเทศเสี่ยงที่จะเข้าไปสู่ “กั๊กตักของรูซวิตติส” คล้ายกับการพุ่งขึ้นมาของเอเธนส์ ได้สร้างความกลัวให้กับสปาร์ตาทำให้สงครามกลายเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

หากจะค้นหาคำตอบต่อโจทย์ที่ว่า มีวิธีการใดหรือไม่ที่มีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจโดยไม่ต้องเกิดสงคราม คำตอบคือ “มี” โดยสามารถเทียบเคียงกับเหตุการณ์เช่นนี้เคยเกิดขึ้นมาแล้ว กล่าวคือ เมื่อครั้งที่พลังอำนาจของโลกเปลี่ยนแปลงจากอังกฤษไปสู่อเมริกา หรือแม้แต่การเปลี่ยนผ่านระหว่างอเมริกาและโซเวียต ซึ่งผลลัพธ์สุดท้ายโซเวียตก็ล่มสลายไปเองและก้าวเข้าสู่โลกประชาธิปไตยก็ไม่ได้เกิดสงครามใด ๆ เมื่อใดก็ตามที่ทุกฝ่ายมีการเจรจาหรือจนสามารถเข้าใจถึงการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจของกันและกัน และได้ผลลัพธ์เกี่ยวกับผลประโยชน์ที่ลงตัวร่วมกัน (Win-Win) ในการแก้ปัญหาความขัดแย้งและโอกาสที่จะเกิดสงครามก็จะน้อยลง ดังนั้นหน้าที่หลักของคนในยุคนี้คือการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดสงครามขึ้น เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ

เศรษฐกิจจีนแซงหน้าญี่ปุ่นอย่างเป็นทางการและก้าวขึ้นเป็นอันดับสองของโลก
(ที่มา: World Bank)

World GDP 2030 China Will Top of The World

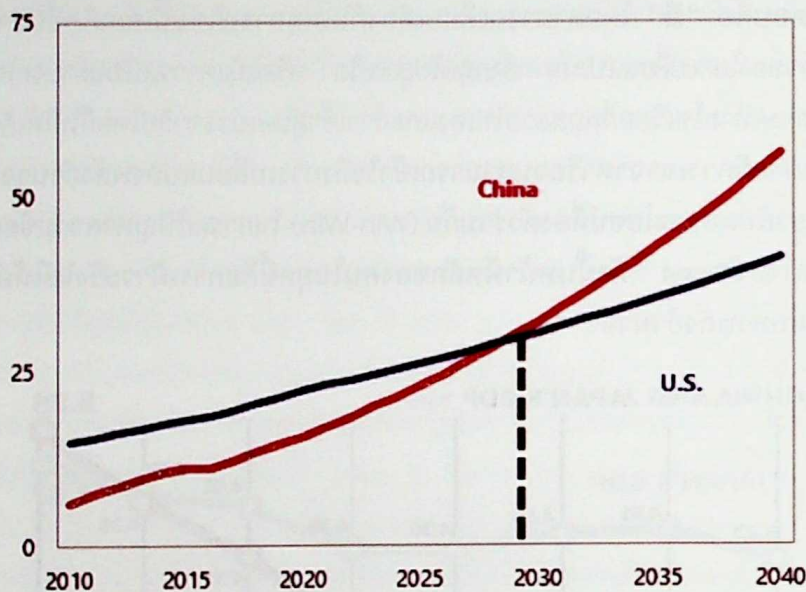
สิ่งที่นักวิชาการมักจะให้ความสำคัญเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจในยุคปัจจุบัน คือ “ประเด็นด้านเศรษฐกิจ” จากกราฟด้านบนพบว่าในปี ค.ศ. ๒๐๑๐ GDP ของจีนได้แซงหน้าญี่ปุ่นขึ้นไป

รวมทั้งอินเดียและบราซิลที่กำลังพัฒนา GDP ของตัวเองให้มีระดับที่สูงขึ้นกว่าในอดีตมาก และจากการพยากรณ์ของ IMF ได้ระบุไว้ว่า ในปี ค.ศ.๒๐๓๐ “China Could Become The World’s Largest Economy By 2030” หรือจีนจะก้าวขึ้นมาเป็นอันดับหนึ่งของโลกในด้านเศรษฐกิจในปี ค.ศ.๒๐๓๐ แสดงว่าเหลือเวลาอีกเพียง ๑๑ ปี (ปีที่จัดทำบทความ คือ ค.ศ.๒๐๑๙) และเมื่อถึงวันที่จีนเป็นที่หนึ่งของโลก ด้านเศรษฐกิจก็จะเป็นการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจของโลกครั้งยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ถึงเวลานั้นจะเกิดสงครามขึ้นอีกหรือไม่ และการป้องกันและระวังมิให้เกิดสงครามเหมือนที่เคยเกิดขึ้นในอดีต ประชาคมโลก มีวิธีการป้องกันอย่างไร

Quality as well as quantity China’s GDP could overtake the United States by 2030.

(nominal GDP in USD trillions, assuming market exchange rate of 2017)

Source: IMF staff estimates.

การพยากรณ์จีนอาจกลายเป็นเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดในโลกภายในปี ค.ศ.๒๐๓๐ (ที่มา: IMF, China’s GDP could overtake United states in 2030)

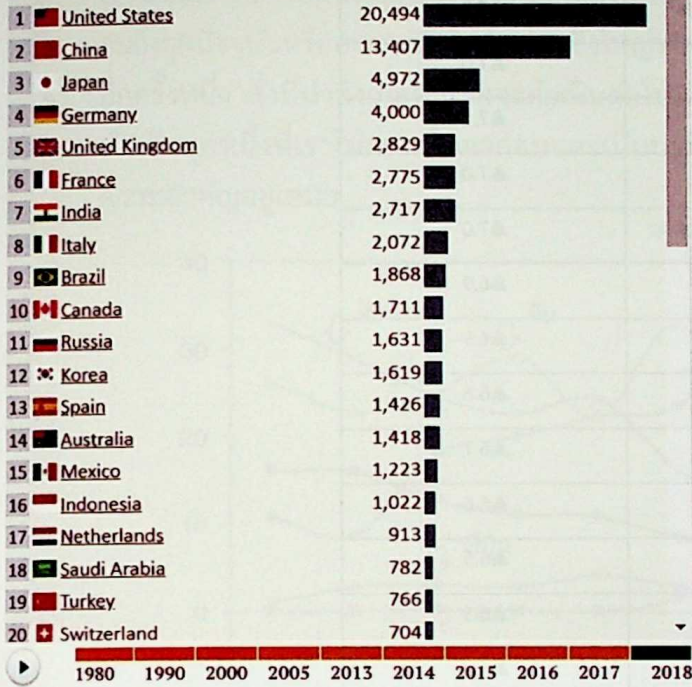
เมื่อพิจารณาภาวะเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity, PPP) โดยอ้างอิงจากข้อมูล GDP จะเห็นได้จากกราฟว่าภาวะเสมอภาคของอำนาจซื้อในปี ค.ศ.๒๐๓๐ ของจีนได้แซงหน้าสหรัฐฯ ไปอย่างเห็นได้ชัด โดยนักวิชาการวิเคราะห์กันไว้ว่า PPP ของจีนในปี ค.ศ.๒๐๑๔ มีมูลค่าเท่ากับ PPP ของสหรัฐฯ รวมกับเยอรมัน ซึ่งถือว่าเป็นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่ทุกคนคาดไม่ถึง และที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษคือ “ประเทศอินโดนีเซีย” ที่สามารถแซงหน้าฝรั่งเศสและอังกฤษไปในปีเดียวกัน และจากค่า PPP ที่แสดงไว้ในตาราง IMF ได้คาดการณ์ว่าในปี ค.ศ.๒๐๓๐ จีนจะก้าวเป็นที่หนึ่งของโลกอย่างเต็มตัว รวมทั้ง

อินเดียก็จะแซงหน้าสหรัฐฯ กลายมาเป็นที่สองของโลกด้วยเช่นกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าอีก ๑๑ ปีข้างหน้า จะเป็นยุคทองของจีน อินเดีย และอาเซียน นอกจากนั้น IMF ยังพยากรณ์ไว้อีกว่ามูลค่าทางเศรษฐกิจของโลกเกินกว่าครึ่งหนึ่งจะอยู่ในภูมิภาคเอเชีย จากการพยากรณ์อนาคตด้านเศรษฐกิจข้างต้นพบว่า New world order, Modernization หรือระเบียบโลกใหม่ทางเศรษฐกิจจะผลักดันให้พลังอำนาจของเอเชียเจริญเติบโตเหนือกว่าภูมิภาคอื่น

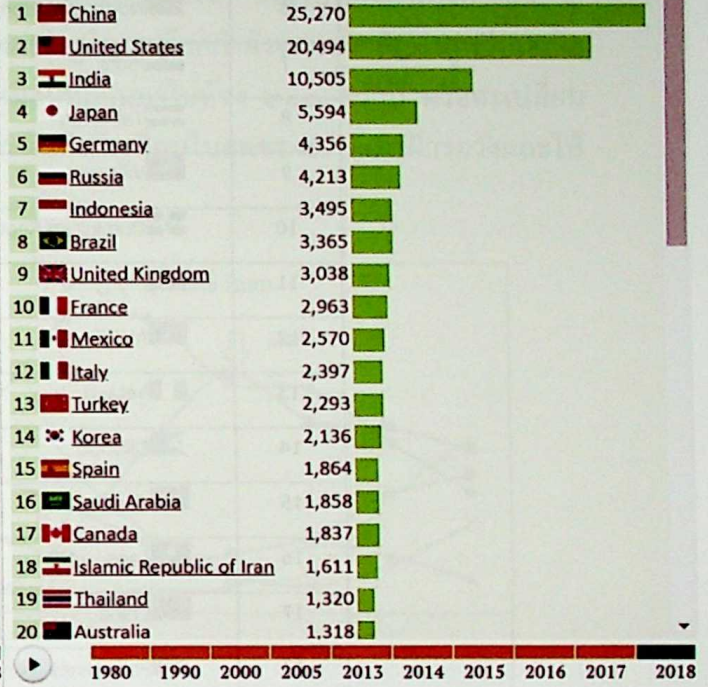
GDP in Current Prices

Billion USD

GDP Based on PPP Valuation

Billion current international dollars

การจัดอันดับภาวะเสมอภาคของอำนาจซื้อ (Purchasing Power Parity, PPP) ปี ค.ศ.๒๐๑๘ (ที่มา: Knoema Corporation)

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Rate)

อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องนำมาพิจารณาคือ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ จากตารางด้านล่างพบว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศที่กำลังพัฒนาจะสูงกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว รวมทั้งชื่อประเทศที่ไม่ค่อยคุ้นชินจะอยู่ในลำดับต้นๆ ของตาราง ตัวอย่างเช่น ลิเบีย รัสเซีย บังคลาเทศ เอธิโอเปีย ไต้หวัน มาซิโดเนียเหนือ อินเดีย ทาจิกิสถาน เวียดนาม และโดมินิกัน จะเห็นได้ว่าประเทศต่าง ๆ เหล่านี้ในลำดับต้น ๆ เป็นประเทศในทวีปเอเชีย โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชียกลาง เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของเอเชียอยู่ในระดับที่สูงถึงร้อยละ ๖ - ๗ ในขณะที่อังกฤษ เยอรมัน สหรัฐฯ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และรัสเซีย ซึ่งเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจไม่เกินร้อยละ ๑ - ๒ โดยตามหลักเศรษฐศาสตร์มักจะให้ข้อสังเกตว่าประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำ เนื่องจากมีความอยู่ตัวในการเจริญเติบโตในระดับหนึ่งแล้ว แต่ถ้าปรากฏการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นเวลา ๑๐ ปี จะส่งผลอย่างไรต่อประเทศเหล่านั้น นั่นหมายถึงว่าประเทศที่พัฒนาแล้วแต่มีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่ำจะถูกแซงไปอย่างไม่มีข้อสงสัยใด ๆ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ ซึ่งยังไม่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจทางการทหาร

อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic Growth Rate) ปี ค.ศ.๒๐๑๘

Rank	Country/region	Real GDP growth rate (%)
1	 Libya	▲17.8
2	 Rwanda	▲8.5
3	 Bangladesh	▲7.7
4	 Ethiopia	▲7.7
5	 Ivory Coast	▲7.4
6	 North Macedonia	▲7.2
7	 India	▲7.0
8	 Tajikistan	▲7.0
9	 Vietnam	▲7.0
10	 Dominican Republic	▲7.0
11	 Mongolia	▲6.9
12	 Maldives	▲6.9
13	 Ireland	▲6.8
14	 Djibouti	▲6.7
15	 The Gambia	▲6.6
16	 Laos	▲6.5
17	 China	▲6.5
23	 Philippines	▲6.2
59	 Thailand	▲4.1
107	 United States	▲2.8
126	 Russia	▲2.3
148	 France	▲1.5
149	 Germany	▲1.4
154	 United Kingdom	▲1.3
164	 Japan	▲0.8
191	 Dominica	▼11.9
192	 Venezuela	▼18

ที่มา : World Bank

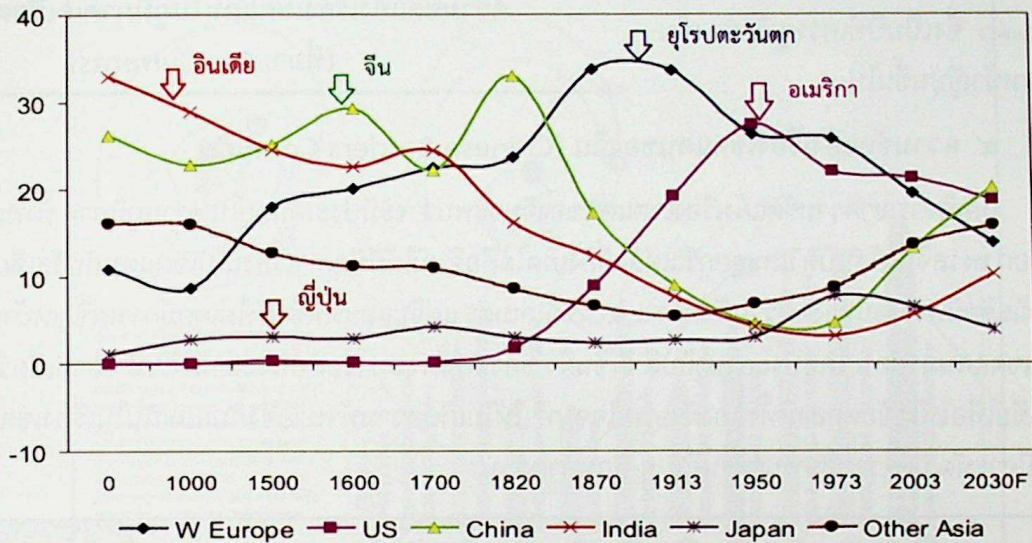
Long Term Power Shift

ยุคปัจจุบันถือว่าเป็นยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจทางเศรษฐกิจ โดยเมื่อพิจารณาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาวโดยนำข้อมูลตั้งแต่อดีตจนถึงอนาคตคือ ตั้งแต่ปี ค.ศ.๐ ถึง ปี ค.ศ. ๒๐๓๐ มาวิเคราะห์จะพบว่า ในปี ค.ศ.๐ ประเทศอินเดียจะเป็นผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกตามมาด้วย

ประเทศจีน และตั้งแต่ปี ค.ศ.๐ ถึงปี ค.ศ.๑๘๒๐ ผู้นำทางเศรษฐกิจของโลกจะสลับไปมาระหว่างอินเดียกับจีน นับรวมเวลาได้กว่า ๑,๘๐๐ ปี ที่อินเดียและจีนได้ผลักดันให้โลกมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจอย่างเห็นได้ชัดเจน

จนกระทั่งปี ค.ศ.๑๘๖๘ ญี่ปุ่นเข้าสู่ยุคใหม่ ช่วงนั้นเป็นเวลาที่ยุโรปและจีนถูกประเทศทางตะวันตก เข้ามารุกรานจนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจถดถอยลงอย่างรวดเร็ว และหากดูการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศทางตะวันตกจะเห็นได้ว่าเพิ่งมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วภายหลังปี ค.ศ.๑๘๐๐ และหากนับเวลาถึงวันนี้ เวลาเพิ่งผ่านไปแค่ ๒๐๐ กว่าปี ซึ่งถือว่าเป็นระยะเวลาที่สั้นมากหากเทียบกับความเจริญก้าวหน้าของอินเดียและจีน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ โลกยุคสมัยใหม่เพิ่งเดินทางมาแค่ ๒๐๐ ปี เท่านั้นเอง กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ๑,๘๐๐ ปีแรกเป็นยุคของเอเชีย หลังจากนั้นเว้นระยะเวลาไป ๒๐๐ ปี จนถึงยุคปัจจุบันหรืออนาคตอันใกล้ ความยิ่งใหญ่ทางเศรษฐกิจของโลกกำลังจะหวนกลับมาสู่ทวีปเอเชีย อีกครั้งหนึ่ง สิ่งที่น่าสังเกตคือโลกจะดำเนินต่อไปเหมือนที่ผ่านมาในห้วง ๒๐๐ กว่าปี หรือจะเปลี่ยนเป็นอีกยุคหนึ่งที่เราไม่เคยเห็นมาก่อนและเป็นประเด็นสำคัญที่คนในยุคของเราต้องเฝ้าระวังและให้ความสำคัญอยู่เสมอ

ส่วนแบ่งเศรษฐกิจโลกของแต่ละประเทศอ้างอิงจาก GDP วัดเป็น PPP%

ที่มา: Citi estimates based on original data from Angus Maddison, 2001, The World Economy

ความขัดแย้งของการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจและวิกฤตการณ์เส้นเขตแดน (Conflict of Power Shift In Border Crisis)

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงมีปัญหากับเขตแดนในหลายพื้นที่ กล่าวคือ

๑. หมู่เกาะคูริล (The Kuril Islands) เป็นพื้นที่พิพาทระหว่างรัสเซียกับญี่ปุ่นมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ โดยหมู่เกาะตอนเหนือเกาะฮอกไกโดของญี่ปุ่น มีเกาะใหญ่เป็นหลักอยู่ ๔ เกาะ ได้แก่ คุนาชิริ เอโตโรฟู ฮาโบมาอิ และชิโกตัน หรือหมู่เกาะคูริล ซึ่งเป็นเกาะใหญ่ที่มีประชากรอาศัยอยู่ดั้งเดิมเป็นชาวไอนุ ญี่ปุ่นและรัสเซียต่างผลัดกันเข้ายึดครองหมู่เกาะเหล่านี้จนกระทั่งก่อนสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ รัสเซียเข้ายึดหมู่เกาะนี้เป็นของรัสเซีย

๒. หมู่เกาะเตียวหู หรือเซนกากุ เป็นหมู่เกาะขนาดเล็กอยู่ทางตอนใต้ของหมู่เกาะริวกิว ในทะเลจีนตะวันออก เป็นปัญหาขัดแย้งระหว่างจีนกับญี่ปุ่น ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของญี่ปุ่น

๓. เกาะด็อกโด หรือทาเคชิม่า เป็นกรณีพิพาทระหว่างเกาหลีใต้กับญี่ปุ่น เกาะด็อกโดเป็นโคตหินที่ไม่สามารถใช้เป็นที่อยู่อาศัยได้ ขนาดเล็กกว่าเกาะเตียวหยูมาก อยู่ในทะเลระหว่างญี่ปุ่นกับเกาหลีใต้ อยู่ในความดูแลของญี่ปุ่น แต่เกาหลีใตียังส่งคนของตนขึ้นไปประจำอยู่

กรณีของความขัดแย้งเรื่องเขตแดนเหล่านี้เป็นผลพวงจากการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ ทำให้มีการปะทะกันทางทหารมาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ.๒๐๑๐ ซึ่งเป็นปีที่เศรษฐกิจของจีนเริ่มแซงหน้าญี่ปุ่นขึ้นไป

ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนในภูมิภาคเอเชียตะวันออก (ที่มา: GeoCurrents)

๔. ความขัดแย้งเรื่องเขตแดนของจีน (Chinese Borders Conflict)

เมื่อพิจารณาความขัดแย้งเรื่องเขตแดนของจีนจะพบว่าจะมีประเด็นอยู่ในหลายภูมิภาค ทั้งทะเลจีนตะวันออก ทะเลจีนใต้ ทิเบต และอุยกูร์ แต่สิ่งที่สังเกตได้คือจีนมิได้มีปัญหาระหว่างเส้นเขตแดนกับรัสเซีย ทั้งนี้จีนและรัสเซียมีเขตแดนทางบกยาวกันกว่า ๔,๕๐๐ กิโลเมตร แต่จีนและรัสเซียยังไม่เคยมีการเผชิญหน้าต่อกันในเรื่องเขตแดนมาก่อน โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ของจีนมักจะหารื้อกับประธานาธิบดี วลาดิเมียร์ ปูติน ของรัสเซียเพื่อให้ได้ข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายพอใจจนทำให้ไม่เกิดความท้าทายซึ่งกันและกันในเรื่องเขตแดน รวมทั้งมีการพัฒนาความสัมพันธ์ด้านอื่น ๆ อีกหลายด้าน

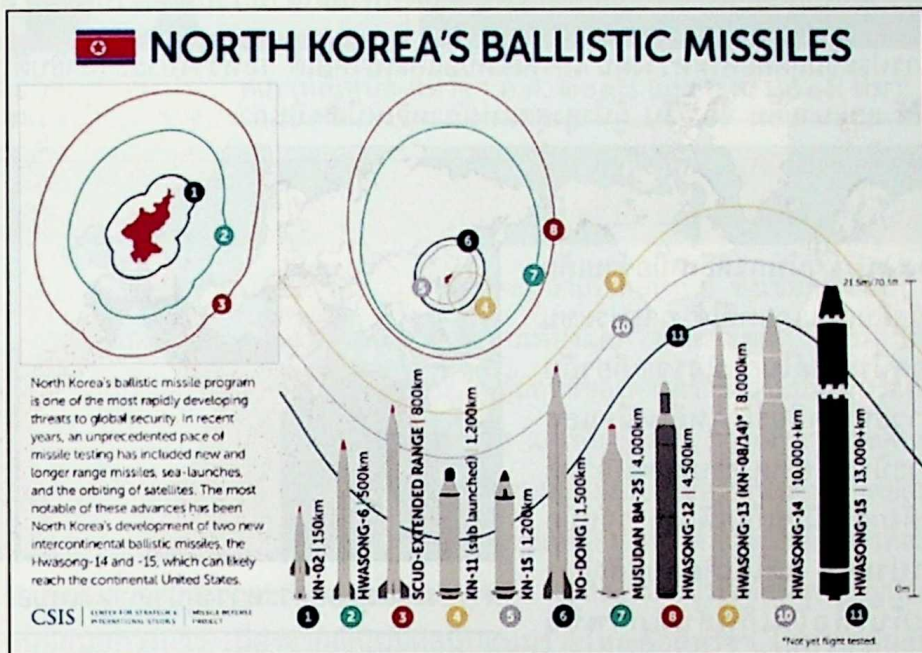

ปัญหาข้อพิพาทชายแดนในเอเชีย (ที่มา: Businessinsider)

การพัฒนาขีปนาวุธพิสัยไกลข้ามทวีป (ICBM) ของเกาหลีเหนือ (The Long - Range Strategic Ballistic Rocket Hwasong-12 (Mars-12))

เป็นที่ทราบกันดีว่าประเทศเกาหลีเหนือกำลังสร้างขีปนาวุธพิสัยไกลข้ามทวีป ในฐานะผลิตขาน้มนดองใกล้กรุงเปียงยาง ซึ่งเป็นฐานผลิตแห่งแรกของประเทศเกาหลีเหนือที่ผลิตขีปนาวุธพิสัยไกลที่สามารถยิงได้ไกลกว่า ๑๐,๐๐๐ กิโลเมตร หรือยิงได้ถึงสหรัฐฯ ประเด็นการพัฒนาขีปนาวุธของเกาหลีเหนือนี้ส่งผลให้ประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ ต้องเปิดโต๊ะเจรจากับนายคิม จ็องอึน ผู้นำเกาหลีเหนือเพื่อหาทางออกร่วมกัน ในช่วงแรกของการเข้ารับตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ นายโดนัลด์ ทรัมป์ ได้ประกาศจุดยืนที่จะโจมตีเกาหลีเหนือหากเกาหลีเหนือไม่ยุติการพัฒนาขีปนาวุธพิสัยไกล แต่ต่อมาภายหลังเขาใช้การเจรจาต่อรองเป็นเครื่องมือในการเผชิญหน้ากันของทั้งสองประเทศ ถือเป็นการพลิกหน้าประวัติศาสตร์ของโลกอีกหน้าหนึ่งเลยทีเดียว

ภัยคุกคามจากขีปนาวุธของเกาหลีเหนือ

(ที่มา: Center for Strategic and International Studies (CSIS))

การเจรจาและสถาบันเพื่อความมั่นคง (Dialogue and Security Institution)

การเจรจาถือเป็นทางออกหนึ่งในการหลีกเลี่ยงการเกิดสงคราม นอกจากนั้นการจัดตั้งสถาบันเพื่อความมั่นคงระหว่างประเทศก็เป็นส่วนหนึ่งในการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทระหว่างประเทศ และยังเป็นเวทีที่ใช้ในการเจรจาเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดของคู่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความขัดแย้งระหว่างรัฐจนเป็นเหตุให้เกิดสงคราม มีนักวิชาการด้านความมั่นคงกล่าวว่า “การเจรจาและสายต่วนของผู้นำ สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามได้” ตัวอย่างเช่น หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหรัฐฯ และสหภาพโซเวียตต่างเผชิญหน้าทางความคิดซึ่งกันและกัน แต่ทั้งสองประเทศมีสายต่วนที่สามารถติดต่อถึงกันอยู่ตลอดเวลา โดยประธานาธิบดีของทั้งสองประเทศสามารถพูดคุยและหารือด้วยกันได้อย่างทันสมัยที่ และด้วยการติดต่อสื่อสารของผู้นำเช่นนี้ ทำให้สงครามอาวุธนิวเคลียร์ในช่วงสงครามเย็นไม่เกิดขึ้น ดังนั้นไม่ว่าจะช่วงเวลาปกติหรือ

ช่วงก่อนเกิดสงคราม จึงควรมีช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมของผู้นำเพื่อป้องกันความเข้าใจผิดกันจนนำไปสู่
ชนวนของสงคราม “การเจรจา” เป็นสิ่งที่ดูเหมือนเป็นเรื่องง่ายแต่กลับเป็นสิ่งที่ปฏิบัติได้ยากและมีความ
สำคัญยิ่ง

อีกประเด็นหนึ่งคือ สถาบันเพื่อความมั่นคงระหว่างประเทศ อันเป็นกลไกหรือเครื่องมือในการ
ป้องกันการเกิดสงคราม อาทิเช่น องค์การเพื่อความมั่นคงและความร่วมมือในยุโรป (Organization
for Security and Co-operation in Europe, OSCE) และองค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนา
ทางเศรษฐกิจ (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) ถือเป็น
สถาบันเพื่อความมั่นคงที่ประเทศพัฒนาแล้วใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจาหรือร่วมกัน แต่ในทวีปเอเชีย
ยังไม่มีสถาบันด้านความมั่นคงที่เป็นรูปธรรม ทำให้ประเทศขนาดใหญ่ อย่างเช่น จีน อินเดีย ญี่ปุ่น และ
เกาหลีใต้ อาศัยการเจรจาร่วมกับอาเซียนเพื่อแสวงหาความร่วมมือด้านความมั่นคง

การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ค.ศ. ๒๐๑๘

การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ ระหว่างประธานาธิบดีมุน แจ-อิน
แห่งเกาหลีใต้ และนายคิม จอง-อิล ผู้นำสูงสุดแห่งเกาหลีเหนือ เป็นการประชุมสุดยอดระหว่างเกาหลี
ครั้งที่ ๓ และครั้งแรกในรอบ ๑๑ ปี นอกจากนี้
ยังเป็นครั้งแรกนับแต่สิ้นสุดสงครามเกาหลี
ในปี ค.ศ.๑๙๔๖ ที่ผู้นำเกาหลีเหนือข้ามเส้น
เขตแดนเข้าสู่ดินแดนเกาหลีใต้ การประชุม
สุดยอดนี้มีจุดประสงค์ในการเจรจาเกี่ยวกับ
โครงการอาวุธนิวเคลียร์เกาหลีเหนือและ
การปลดอาวุธนิวเคลียร์บนคาบสมุทรเกาหลี
การประชุมดังกล่าวมิใช่เป็นเพียงการจับมือ
แล้วปิดการประชุม แต่ได้เกิดสนธิสัญญา
ซึ่งกันและกันเพื่อให้เกิดสันติภาพขึ้น

การประชุมสุดยอดระหว่างผู้นำเกาหลีเหนือและเกาหลีใต้ (ที่มา: B

ในคาบสมุทรเกาหลี อย่างไรก็ตาม ยังมีการเจรจาอีก ๒ การเจรจา คือ การเจรจาระหว่างจีน - สหรัฐฯ
ในเดือนเมษายน ค.ศ.๒๐๑๗ และการเจรจาระหว่างจีน - เกาหลีเหนือในเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๒๐๑๘
ซึ่งจะเห็นได้ว่าจีนเป็นประเทศผู้อยู่เบื้องหลังการเจรจาในหลายเวที โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาค
เอเชียตะวันออก

การประชุมสุดยอดระหว่างประเทศเกาหลีเหนือ - สหรัฐฯ ค.ศ.๒๐๑๘ และ ค.ศ.๒๐๑๙

การประชุมสุดยอดระหว่างประเทศเกาหลีเหนือ - สหรัฐฯ ครั้งที่ ๑ เป็นการประชุมกันระหว่าง
ผู้นำของประเทศเกาหลีเหนือและสหรัฐฯ โดยจัดขึ้นเมื่อวันที่ ๑๒ มิถุนายน ค.ศ.๒๐๑๘ ที่โรงแรม
คาเปลลา เกาะเซนโตซา ประเทศสิงคโปร์ ช่วงแรกที่นายโดนัลด์ ทรัมป์ เข้ารับตำแหน่ง เขามีปฏิกิริยา
ที่ก้าวร้าวต่อประเทศเกาหลีเหนือมาก แต่ต่อมาเขาได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ทางนโยบายโดยเป็นฝ่ายเข้าหา
เพื่อเจรจาโดยพยายามแก้ปมประเด็นปัญหานิวเคลียร์ให้มีผลกระทบต่อสหรัฐฯ น้อยที่สุดหรือถ้าเป็นไปได้
ก็ต้องไม่เป็นภัยคุกคามต่อประเทศของตนเอง

สำหรับการประชุมสุดยอดครั้งที่ ๒ ระหว่างนายโดนัลด์ ทรัมป์ ประธานาธิบดีสหรัฐฯ กับ
นายคิม จองอิล ผู้นำสูงสุดเกาหลีเหนือ ที่มีขึ้นเมื่อวันที่ ๒๗ - ๒๘ กุมภาพันธ์ ค.ศ.๒๐๑๙ ที่โรงแรม

โซฟีเทล เลเจนด์ เมโทรโพล กรุงฮานอย ประเทศเวียดนาม โดยผลการเจรจาล้มเหลวและยุติลงอย่างกะทันหัน หลังจากทั้งสองฝ่ายไม่สามารถยอมรับเงื่อนไขของกันและกัน สวนกระแสความคาดหวังของสื่อมวลชนทั่วโลกและนักวิเคราะห์ที่มองว่าการหารือต่อยอดจากการประชุมสุดยอดครั้งแรกที่ประเทศสิงคโปร์ เมื่อเดือนมิถุนายน ค.ศ.๒๐๑๙ จะได้ผลลัพธ์ที่มากกว่าการยอมรับหลักการ

การประชุมสุดยอดระหว่างประเทศเกาหลีเหนือ-สหรัฐฯ ค.ศ. ๒๐๑๘ และ ค.ศ. ๒๐๑๙ ที่มา: thedailystar

หนทางเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดความขัดแย้ง

ถึงแม้จะมีการเจรจาระหว่างผู้นำสหรัฐฯ และผู้นำเกาหลีเหนือ ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นสัญญาณที่ดีในการเสริมสร้างความมั่นคงในภูมิภาค และอาจจะเป็นเพียงแค่อำนาจ แต่ก็เป็นวิธีปฏิบัติที่เหมาะสมและประชาคมโลกให้การยอมรับ แต่อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ของการสร้างความมั่นคงหรือการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดความขัดแย้งคงไม่ได้ขึ้นอยู่กับผู้นำสหรัฐฯ แต่เพียงผู้เดียว การเจรจาในระดับต่าง ๆ และในหลากหลายเวทีจึงยังมีความจำเป็นต่อการเสริมสร้างความมั่นคงในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันประกอบด้วย จีน ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ เกาหลีใต้ และรัสเซีย ควรที่จะมีบทบาทนำในการเจรจาเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่สะสมกันมายาวนาน แต่ในบรรดาประเทศเหล่านี้ ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่เสมือนอยู่นอวงการณ์ เนื่องจากญี่ปุ่นมีผู้สนับสนุนรายใหญ่คือสหรัฐฯ ในทางกลับกันหลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหรัฐฯ ซึ่งเป็นชาติที่นำญี่ปุ่นมาสู่ยุคปัจจุบัน ก็มีฮอตไลน์หรือสายด่วนสำหรับสื่อสารกับสหภาพโซเวียต และในช่วงปีที่ผ่านมาสหรัฐฯ เองก็มีฮอตไลน์สำหรับสื่อสารกับเกาหลีเหนืออีกด้วย ในขณะที่ญี่ปุ่นเป็นประเทศเดียวที่ไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับเกาหลีเหนือทั้ง ๆ ที่มีอาณาเขตทางทะเลที่ติดต่อกัน รวมทั้งยังไม่มีฮอตไลน์ในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน ทำให้การประสานงานในแต่ละครั้งต้องตั้งเป็นคณะกรรมการพิเศษเพื่อดำเนินการเจรจาระหว่างกัน ดังนั้นในยุคนี้และในอนาคตอันใกล้ “การเจรจา” จะมีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน รวมทั้งเป็นการป้องกันความเข้าใจผิดซึ่งกันและกันจนอาจเป็นชนวนที่นำไปสู่สงครามได้ และถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการใช้เป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงการเกิดสงครามได้เป็นอย่างดี

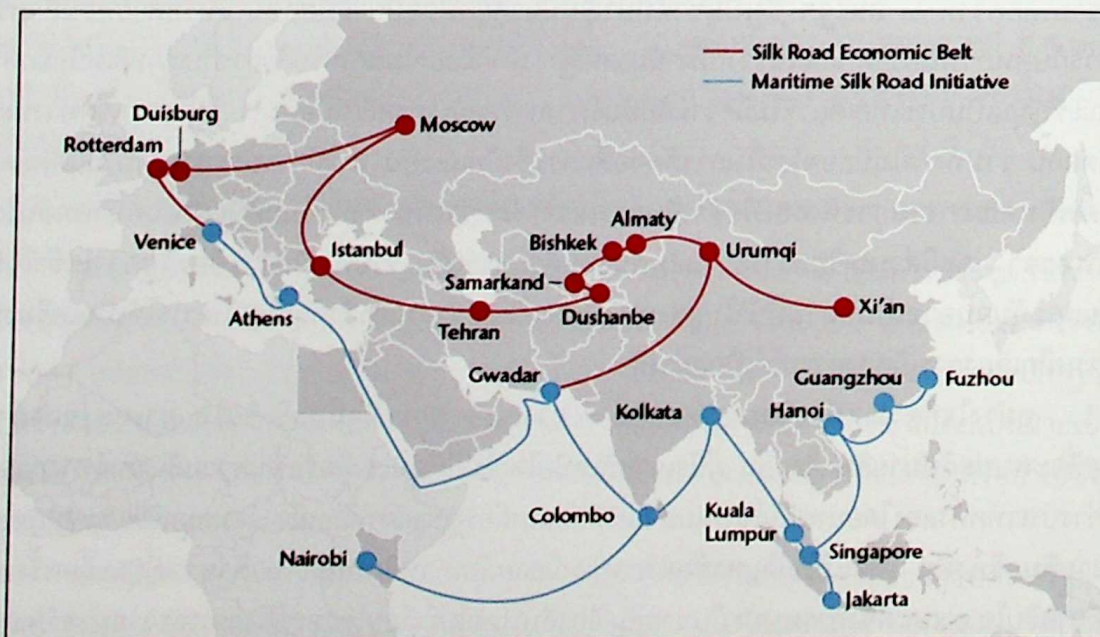
อย่างไรก็ตาม เมื่อเดือนพฤษภาคม ค.ศ.๒๐๑๙ นายกรัฐมนตรี ชินโซ อาเบะ ของญี่ปุ่น เสนอที่จะพบปะกับนายคิม จ็องอึน ผู้นำเกาหลีเหนือโดยไม่มีเงื่อนไขเพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศทั้งสองโดยนายชินโซ อาเบะ มีท่าทีอ่อนลงต่อรัฐบาลเกาหลีเหนือโดยเสนอเปิดประชุมสุดยอดกับนายคิม จ็องอึน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรณีสายลับเกาหลีเหนือลักพาตัวชาวญี่ปุ่นเมื่อครั้งอดีต การที่นายชินโซ อาเบะ ต้องการพบปะกับนายคิม จ็องอึน โดยไม่มีเงื่อนไขและต้องการเจรจาอย่างเปิดกว้าง

ตรงไปตรงมาอาจช่วยแก้ไขปัญหาคาความไม่ไว้วางใจระหว่างญี่ปุ่นและเกาหลีเหนือที่ยึดเยื้อมานานได้บ้าง
อย่างไรก็ตาม ในช่วงปีที่ผ่านมา นายคิม จองอึน ผู้นำเกาหลีเหนือได้พบปะกับบรรดาผู้นำระดับโลกแล้ว
หลายคนทั้งประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ของจีน ประธานาธิบดีมุน แจอิน
ของเกาหลีใต้ และล่าสุดได้พบปะกับประธานาธิบดีวลาดิเมียร์ ปูติน ของรัสเซีย

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ (Economic Collaboration)

ความร่วมมือทางเศรษฐกิจถือเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งในการหลีกเลี่ยงการเกิดสงคราม โดยอาศัย
หลักการคำที่เรียกว่า WIN - WIN โดยตัวอย่างความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่เป็นประเด็นสำคัญในศตวรรษ
ที่ผ่านมาคือ องค์การการค้าโลก (The World Trade Organization : WTO) สมาคมประชาชาติ
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้หรืออาเซียน (Association of Southeast Asia Nations : ASEAN) ความร่วมมือ
ทางเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชีย - แปซิฟิก (Asia Pacific Economic Corporation : APEC) และ
สหภาพยุโรป (European Union : EU) นอกจากนี้ยังมีความร่วมมือทางเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่ที่ไม่ใช่
การรวมตัวของรัฐในภูมิภาคเดียวกันเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
ที่ได้รับการนำเสนอโดยรัฐหนึ่งแต่มีผลต่อรัฐอื่นอีกจำนวนมาก ความร่วมมือทางเศรษฐกิจดังกล่าวคือ
โครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ ๒๑ หรือ “One Belt, One Road” โดยโครงการนี้เป็นนโยบายของ
ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ที่เริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๑๓ เป็นแนวคิดที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความสำคัญของ
การเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐานการขนส่งและการติดต่อสื่อสารในภูมิภาค ที่มีผลต่อการเจริญเติบโต
ทางเศรษฐกิจและการเสริมสร้างความร่วมมือ เพื่อการสร้างอำนาจและอิทธิพลทางเศรษฐกิจในเอเชีย และ
ขยายต่อไปยังภูมิภาคใกล้เคียง เส้นทางสายไหมใหม่นี้แบ่งเส้นทางออกเป็นทางบกและทางทะเล และ
ทั้งสองเส้นทางจะมีจุดหมายปลายทางเหมือนกันคือ ทวีปยุโรป และมีเมืองปลายทางที่สำคัญคือ เมืองรอตเตอร์ดัม
ประเทศเนเธอร์แลนด์ และเมืองลอนดอน ประเทศอังกฤษ ความริเริ่ม OBOR นำมาซึ่งโอกาสในการพัฒนา
เศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ แต่ยุทธศาสตร์ของจีนในการสร้างความร่วมมือแบบทวีภาคีกับประเทศต่าง ๆ
ตามเส้นทางสายไหมเป็นความร่วมมือบนความแตกต่างของอำนาจต่อรอง ความร่วมมือโดยมีอำนาจต่อรอง
ต่ำกว่าหรืออยู่ภายใต้แรงกดดัน อาจทำให้โครงการความร่วมมือต่าง ๆ ไม่ได้ก่อประโยชน์อย่างแท้จริง
กับประเทศที่ร่วมมือกับจีน ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเช่นนี้จึงต้องใช้ความประณีตในการตัดสินใจของ
รัฐคู่เจรจาเป็นอย่างมาก

โครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ ๒๑ หรือ “One Belt, One Road”
(ที่มา Visual Capitalist, The World Bank, Bloomberg)

นโยบายการต่างประเทศของรัสเซียต่อภูมิภาคแปซิฟิก (Pacific Russia)

นโยบายการต่างประเทศของรัสเซียในยุคปัจจุบัน ถือว่าเป็นยุคของการแสดงตัวตนในสังคมระหว่างประเทศของรัสเซียอย่างโดดเด่น สังเกตได้จากวิกฤตยูเครน การแทรกแซงทางทหารในซีเรีย การเสริมสร้างความสัมพันธ์กับจีน และสถานการณ์ภายในของสหรัฐฯ และยุโรป หากวิเคราะห์นโยบายการต่างประเทศของรัสเซียต่อประเทศต่าง ๆ อาจพอสรุปได้ดังนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับสหรัฐฯ

นับตั้งแต่ปี ค.ศ.๒๐๑๔ มีการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ในยูเครนรวมทั้งการคว่ำบาตรคว่ำครวญกันโครเมีย ทำให้ประธานาธิบดีโด้นัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ พยายามแสวงหาความร่วมมือกับรัสเซียในการต่อต้านการก่อการร้ายและเกี่ยวกับสถานการณ์ซีเรีย อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันยังไม่มีวาทะสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดเจน เวลานี้ ในขณะที่มุมมองของรัสเซียต่อสถานการณ์ภายในสหรัฐฯ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับรัฐสภาและกองทัพ ภาพของความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับรัสเซียยังไม่ปรากฏชัดเจนเท่าใดนัก

๒. ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับยุโรป

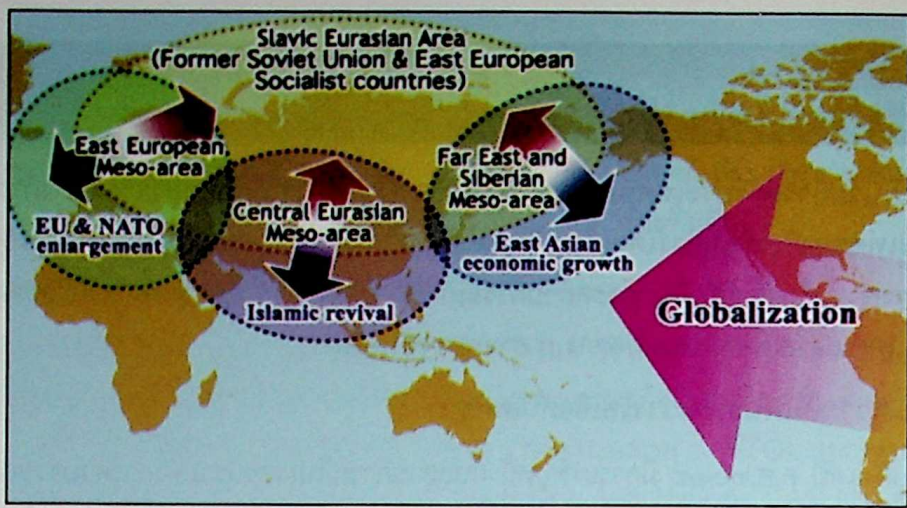
สถานการณ์ในยูเครน การคว่ำบาตรของยุโรปต่อรัสเซียตามมาตรการตอบโต้รัสเซีย อุบัติเหตุเครื่องบินโดยสารมาเลเซียนแอร์ไลน์ถูกยิงตก และสถานการณ์ซีเรีย ส่งผลให้มีการเผชิญหน้าที่รุนแรงยิ่งขึ้น นอกจากนี้ข้อกล่าวหาเรื่องการแทรกแซงการเลือกตั้งประเทศในยุโรปของรัสเซียผ่านการใช้ไซเบอร์โดยรัสเซียในปี ค.ศ.๒๐๑๗ เหตุการณ์ที่อดีตเจ้าหน้าที่หน่วยสืบราชการลับรัสเซียจู่โจมในสหราชอาณาจักร ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับยุโรปเย็นชาลงมากขึ้น ในขณะที่ยุโรปยังคงเป็นหุ้นส่วนทางเศรษฐกิจที่ใหญ่ที่สุดของรัสเซีย ประเทศในภูมิภาคยุโรปกลางและยุโรปตะวันออกต่างก็ยังคงต้องพึ่งพาพลังงานจากรัสเซียเป็นอย่างมาก อีกทั้งผลกระทบของ REBEXIT ต่อนโยบายต่อต้านรัสเซียของยุโรปเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสนใจอย่างใกล้ชิด

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับจีน

เนื่องจากตั้งแต่อดีตผู้นำของรัสเซียและจีนมีการแลกเปลี่ยนไปมาหาสู่ซึ่งกันและกันมาโดยตลอด และทั้งสองประเทศยังมีแนวคิดร่วมกันในการเผชิญหน้ากับประเทศตะวันตกมาเป็นระยะเวลายาวนาน ส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างรัสเซียกับจีนมีความใกล้ชิดกว่าประเทศอื่นใด นอกจากนั้นยังมีนโยบายหุ้นส่วนภูมิภาคยูเรเชีย (Greater Eurasian Partnership) ที่เสนอโดยรัสเซีย ข้อริเริ่มหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทางของจีน และเส้นทางสายไหมขั้วโลก (Arctic Silk Road) ต่างก็เป็นโครงการร่วมกันของทั้งสองประเทศที่คาดว่าจะเห็นผลเป็นรูปธรรมในอนาคตอันใกล้

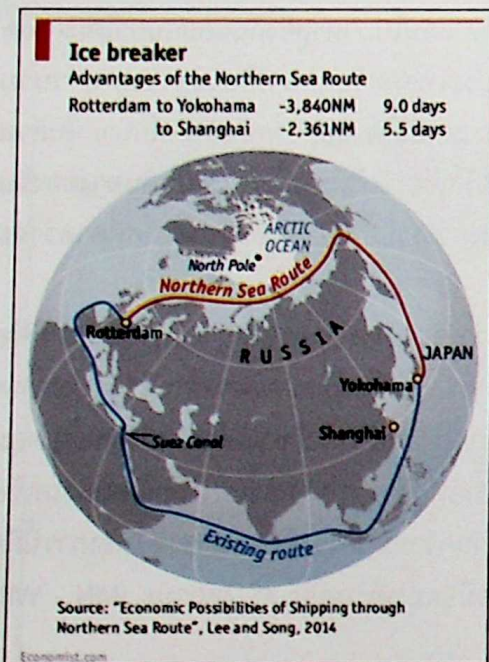
ดังที่กล่าวข้างต้น สิ่งที่น่าสนใจไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าโครงการ One Belt, One Road ก็คือโครงการ Slavic - Eurasian Union ซึ่งรัสเซียเป็นผู้นำในการสร้างสัมพันธ์มิตรทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ ถึงแม้ในการเริ่มต้นโครงการจะมีประชากรในกลุ่มเป้าหมายไม่มากเท่ากับจีน แต่ด้วยพื้นที่ที่ครอบคลุมตั้งแต่ไซบีเรียไปจนถึงยุโรปทำให้โครงการนี้ส่งผลกระทบต่อประเทศต่าง ๆ มากมายทั้งในยุโรปและเอเชีย โครงการนี้จึงเป็นที่น่าสนใจเป็นอย่างมากสำหรับนักวิชาการด้านความมั่นคงระดับนานาชาติ โครงการนี้ถือเป็นภาพลักษณ์ใหม่ของรัสเซียที่ใช้เศรษฐกิจนำการทหาร โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะสร้างสถานะ WIN - WIN ให้แก่ประเทศต่าง ๆ บนพื้นฐานความสมดุลทางเศรษฐกิจ

โครงการ Slavic-Eurasian Union
(ที่มา: Slavic Research Center)

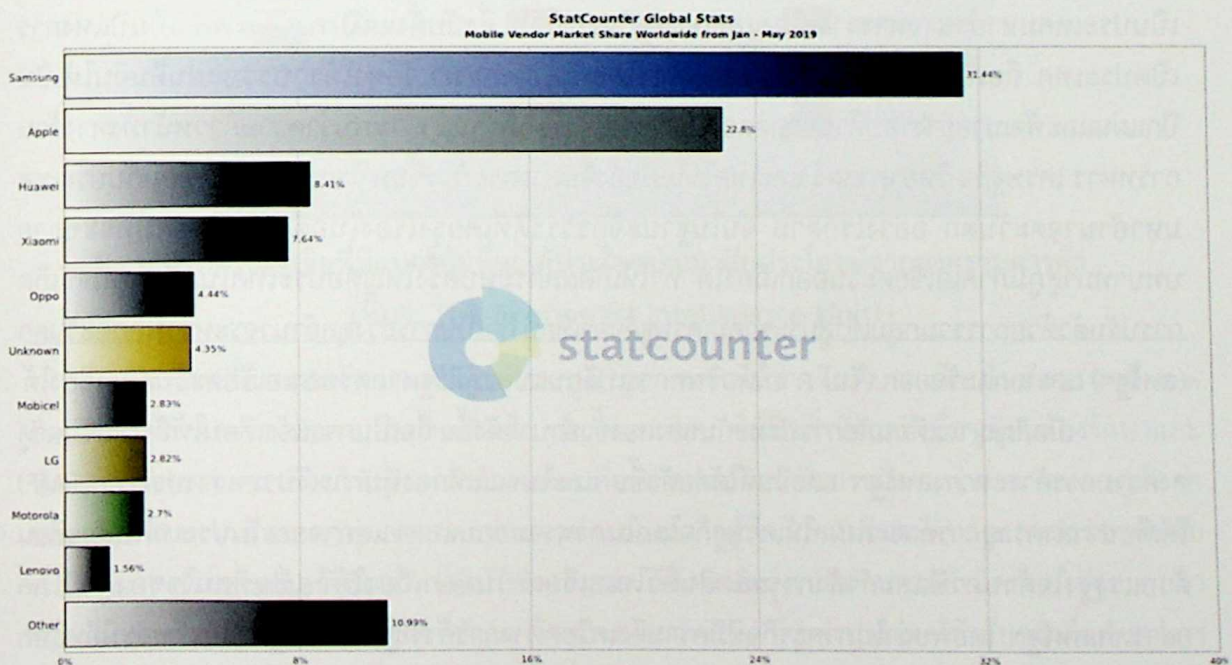
จีนและรัสเซียกับนโยบาย “เส้นทางสายไหมขั้วโลก” (China and Russia on The Arctic Silk Road) รัฐบาลจีนออกนโยบายบุกเบิกเส้นทางเดินเรือใหม่ในแถบอาร์กติก โดยเตรียมเข้าใช้ประโยชน์จากเส้นทางใหม่ที่เกิดขึ้นในทะเลเหนือหลังโลกร้อนจนแผ่นน้ำแข็งแถบขั้วโลกละลายและเปิดทางให้การสัญจรไปมาระหว่างเอเชีย - ยุโรปง่ายขึ้น โดยประธานาธิบดี สี จิ้นผิง ประกาศทุ่มงบประมาณ ๑ ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ในการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ท่าเรือ ถนน และทางรถไฟในภูมิภาคยูเรเชีย เพื่อเชื่อมต่อเส้นทางการค้านานาชาติที่มีจีนเป็นศูนย์กลาง อันจะทำให้จีนสามารถเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติแถบอาร์กติก เช่น น้ำมัน แร่ธาตุ ก๊าซธรรมชาติ รวมทั้งการทำประมง เป็นต้น นอกจากนี้จีนยังมีแผนที่จะส่งเสริมให้เอกชนเข้าร่วมลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานรวมทั้งทดลองเดินเรือในแถบอาร์กติกด้วย เส้นทางเดินเรือนี้คือส่วนหนึ่งของโครงการหนึ่งแถบหนึ่งเส้นทาง และจีนหวังจะทำงานร่วมกับทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งกับรัสเซียและประเทศในแถบอาร์กติกเพื่อสร้าง “เส้นทางสายไหมขั้วโลก” ด้วยการพัฒนาเส้นทางเดินเรือขนส่งสินค้าในภูมิภาคดังกล่าว รัฐบาลจีนยังเน้นว่าจะต้องมีการรับประกันสิทธิของทุกประเทศในการเข้าถึงและใช้เส้นทางเดินเรือใหม่นี้ด้วย

เส้นทางสายไหมขั้วโลก (China and Russia on the Arctic Silk Road)
(ที่มา: World Economic Forum)

HUAWEI ISSUE สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ ผ่านการห้ามใช้เทคโนโลยี HUAWEI

จากที่กล่าวไว้ข้างต้นว่าสามเหลี่ยมแห่งพลังอำนาจ ประกอบด้วย พลังอำนาจทางการเมือง พลังอำนาจทางเศรษฐกิจ และพลังอำนาจด้านความรู้และข้อมูลข่าวสาร และเป็นที่ทราบกันดีว่าจีนเป็นประเทศที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจมากที่สุดในโลกและขยายตัวอย่างรวดเร็วเป็นผลมาจากนโยบายปฏิรูปและเปิดประเทศของรัฐบาลจีนที่ดำเนินการต่อเนื่องมานับตั้งแต่ “ประธานาธิบดีเติ้ง เสี่ยวผิง” มาจนถึง “ประธานาธิบดีสี จิ้นผิง” ผู้นำคนปัจจุบันที่ให้ความสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศด้วย “นวัตกรรมและเทคโนโลยี” จนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจโลกทางเศรษฐกิจได้ ด้วยเหตุนี้เองทำให้สหรัฐฯ ซึ่งเป็นที่หนึ่งทางเศรษฐกิจของโลกมาก่อนมีความตื่นตัวและพยายามทำทุกวิถีทางที่จะสกัดกั้นการเจริญเติบโตของจีนที่ถือว่าเป็นคู่แข่งอันดับต้น ๆ ของสหรัฐฯ พลังอำนาจที่ทั้งสองฝ่ายจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการเจรจาต่อรองจึงมิใช่พลังอำนาจทางการเมืองแต่เป็นการนำเอาพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและพลังอำนาจด้านความรู้และข้อมูลข่าวสารมาเป็นเครื่องมือในการต่อรอง ความตึงเครียดทางการค้าของทั้งสองประเทศทวีความรุนแรงขึ้น เมื่อรัฐบาลของประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ กล่าวหารัฐบาลปักกิ่งว่าไม่ทำตามคำมั่นเรื่องการเปลี่ยนแปลงแบบแผนปฏิบัติทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้สหรัฐฯ ยังเพิ่มอัตราภาษีนำเข้าเป็นสูงสุดร้อยละ ๒๕ สำหรับสินค้าจากจีนมูลค่า ๒ แสนล้านดอลลาร์สหรัฐฯ จนมีกระแสข่าวที่ว่ารัฐบาลสหรัฐฯ จะจำกัดการพัฒนาของรัฐวิสาหกิจจีน และในวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ค.ศ.๒๐๑๙ ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ของสหรัฐฯ ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญลงนามคำสั่งฉุกเฉินแห่งชาติห้ามบริษัทในสหรัฐฯ ใช้อุปกรณ์โทรคมนาคมจากบริษัทต่างชาติ โดยเชื่อว่าจะมีความเสี่ยงต่อความมั่นคงของประเทศ แม้คำสั่งนี้จะไม่ได้เผยแพร่ว่าบริษัทต่างชาติใดที่เป็นภัยคุกคาม แต่เชื่อได้ว่าคำสั่งนี้พุ่งเป้าไปที่บริษัท HUAWEI ซึ่งเป็นบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านเทคโนโลยีของจีน ขณะที่ผลบังคับใช้ทันทีตามอำนาจของประธานาธิบดีสหรัฐฯ

ส่วนแบ่งการตลาดของตลาดสมาร์ทโฟนในช่วงครึ่งปีแรก ค.ศ. ๒๐๑๙

(ที่มา: statcounter.com)

สงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ กับจีนที่ยืดเยื้อและอาจจะยาวนานต่อไปในอนาคต ถือเป็นตัวอย่างหนึ่งของการต่อสู้เพื่อแย่งชิงพลังอำนาจทางเศรษฐกิจและพลังอำนาจทางเทคโนโลยี สงครามครั้งนี้เป็นหนึ่งในภาพใหญ่ของ “สงครามการค้า” และ “สงครามเย็นไอที” ที่เรียกได้ว่าเปิดฉากอย่างเป็นทางการแล้ว ในปี ค.ศ.๒๐๑๙ จนกระทั่งประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ประกาศสั่งห้าม Huawei ซึ่งเป็นบริษัทของจีนที่อยู่ในอันดับหนึ่งของโลกด้านการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์เกี่ยวกับโทรคมนาคมและเป็นผู้ผลิตสมาร์ตโฟนอันดับสามรองจาก Samsung และ Apple การสั่งห้ามครั้งนี้อาจมีสาเหตุจากหลายส่วนซึ่งหากมองทางเศรษฐกิจก็อาจถือว่าการกีดกันทางการค้า และโดยสหรัฐฯ อาจเกรงว่าจะถูกจีนแซงหน้าทางเศรษฐกิจและอีกเหตุผลหนึ่งก็อาจจะเกิดจากปัญหาด้านความมั่นคงของสหรัฐฯ เอง ทั้งนี้สาเหตุพื้นฐานของการกีดกันสินค้าเทคโนโลยีของจีน เริ่มต้นมาจากระเด็นของทรัพย์สินทางปัญญาซึ่งถือเป็นเรื่องใหญ่มากจนเป็นที่มาของการสั่งห้ามสินค้าจีนรายนี้ ซึ่งในมุมมองของสหรัฐฯ ถือว่าเป็นมาตรการที่จำเป็นอย่างยิ่ง แม้จะถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก แต่เพื่อประโยชน์ในระยะยาวของสหรัฐฯ แล้ว ประธานาธิบดี โดนัลด์ ทรัมป์ ยอมที่จะถูกวิจารณ์เพื่อให้นโยบาย “America First” ของตนได้มีการปฏิบัติให้เป็นรูปธรรม

อย่างไรก็ตาม นักวิเคราะห์เชื่อว่าในอนาคตอันใกล้ผู้แทนของสองประเทศจะสามารถหาทางจัดทำข้อตกลงได้ก่อนที่มาตรการภาษีใหม่จะมีผล แต่ก็มีความกังวลยิ่งขึ้นเช่นกันว่าความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหรัฐฯ จะยังคงมีอยู่ต่อไปจนเกิดสงครามการค้าโลกขึ้นจริง ห่วงโซ่อุปทานของโลกจะเกิดปัญหาซึ่งอาจจำเป็นต้องเกิดการปรับโครงสร้างการผลิตทั้งหมดขึ้นใหม่ที่อาจใช้เวลายาวนานและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในทุกระดับ”

อาเซียนต่อการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจ

ในศตวรรษที่ ๒๑ ประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาประเทศจนสามารถก้าวขึ้นมาเป็นมหาอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจของโลก ซึ่งนับตั้งแต่ปี ค.ศ.๑๙๗๘ เป็นปีแห่งการเปิดประเทศ ถือเป็นการเริ่มต้นยุคใหม่ของจีน โดยประธานเหมาเจ๋อตุงได้รวบรวมแผ่นดินจีนให้เป็นปึกแผ่นและพัฒนาอย่างรอบด้านจากตลอดเวลากว่า ๔๐ ปีที่ผ่านมา จะพบว่าความก้าวหน้าทั้งทางด้านการทหาร เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีของจีนสามารถก้าวขึ้นมาในระดับที่ทัดเทียมกับประเทศมหาอำนาจตะวันตก อย่างไรก็ตาม จีนในฐานะจักรวรรดิที่เคยรุ่งเรืองในอดีตยังพยายามที่จะขยายบทบาทมาสู่ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้เกิดผลกระทบครั้งใหญ่ต่อประเทศในภูมิภาคนี้จนเกิดการปรับตัวด้วยการรวมกลุ่มเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจระหว่างโลกตะวันตก (สหรัฐฯ) และโลกตะวันออก (จีน) ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงภูมิรัฐศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

เมื่อสัญญาณเตือนภัยการปะทะกันของสองขั้วอำนาจดังขึ้น ถือเป็นการแจ้งเตือนให้ทั่วโลกจับตาดูสงครามการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนที่ได้ก่อตัวขึ้น และในขณะที่กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้เตือนว่าสงครามการค้าจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจโลกในภาพรวมอ่อนแอลง แต่อาจยกเว้นประเทศในอาเซียนด้วยแรงจูงใจด้านภาษีและกำลังการผลิตสินค้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงเป็นที่สนใจของผู้บริโภคอย่างเช่นสหรัฐฯ โดยพบว่าในภาคธุรกิจที่มีความตึงเครียดทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีนจะมีอิทธิพลอย่างมากต่อธุรกิจอาเซียนในอีก ๒ ปีข้างหน้า ในขณะที่ข้อตกลงเขตการค้าเสรี (FTA) ของอาเซียนกับจีน และการรวมตัวทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นจากการขยายตัวของจีนในโครงการ One Belt One Road Initiative (OBORI) ในภูมิภาคมั่นใจว่าจะเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางการค้าและการเชื่อมต่อภูมิภาค

ในการเผชิญกับสงครามทางการค้ากับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่จัดหาวัตถุดิบที่จำเป็นสำหรับการส่งออกของจีนไปยังทั่วโลก ทั้งนี้ Jason Thomas ที่กล่าวไว้ที่สำนักข่าว The ASEAN Post เมื่อวันที่ ๑๓ พฤษภาคม ค.ศ.๒๐๑๙ “อาเซียนจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากสงครามการค้า (ASEAN to Gain Most From Trade war)” ทั้งนี้การรวมตัวของประเทศสมาชิกอาเซียนถือเป็นการรวมกลุ่มที่มีความเหมาะสมและมีโอกาสที่จะได้รับประโยชน์จากความตึงเครียดทางการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ เนื่องจากทำเลที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ ห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) ที่แข็งแกร่ง เครือข่ายการจัดจำหน่ายทั่วโลก โดยมีตลาดแรงงานขนาดใหญ่และต้นทุนแรงงานต่ำ รวมทั้งมีความเป็นมิตรกับทั้งสองมหาอำนาจในขณะเดียวกัน ประเทศสมาชิกไม่สามารถแข่งขันในพื้นที่เดียวกันและต้องการเสริมซึ่งกันและกัน ทำให้อาเซียนสามารถกอบโกยผลประโยชน์และโอกาสที่เกิดจากสงครามการค้าได้อย่างเต็มที่

TRADE WAR WINNERS & LOSERS IN ASIA (INFOTECH)

STRONG BENEFITS	MILD BENEFITS	DISRUPTION
 MALAYSIA	 INDIA	 PHILIPPINES
 VIETNAM	 INDONESIA	 JAPAN
	 THAILAND	 SINGAPORE
		 S. KOREA
		 TAIWAN

TRADE WAR WINNERS & LOSERS IN ASIA (AUTOS)

STRONG BENEFITS	MILD BENEFITS	DISRUPTION
 MALAYSIA	 INDIA	 JAPAN
 THAILAND	 INDONESIA	 SINGAPORE
	 PHILIPPINES	 S. KOREA
	 VIETNAM	 TAIWAN

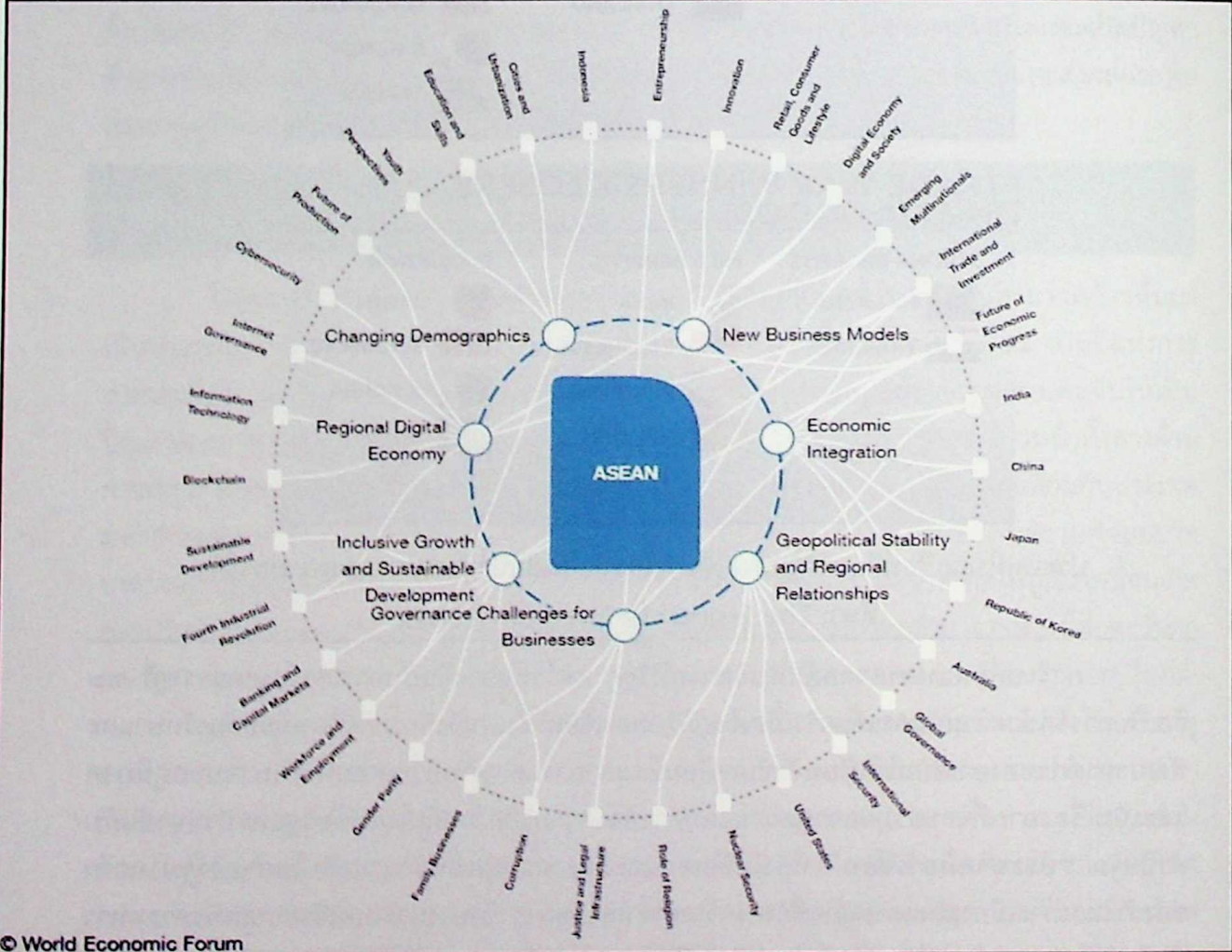
ประเทศในเอเชียที่มีแนวโน้มที่จะได้ประโยชน์และเสียประโยชน์จากสงครามการค้า
(ที่มา: The Economist Intelligence Unit)

การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างจีนกับอาเซียนในศตวรรษที่ ๒๑ ถือเป็นการรักษาความมั่นคงและการเมืองในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ยากยิ่งที่อาเซียนต้องรักษาและพัฒนาองค์กรของอาเซียนให้เป็นพลังขับเคลื่อนที่จะสามารถคานกับประเทศมหาอำนาจนอกภูมิภาค และเป็นเรื่องยากที่จะบรรลุผลจากความแตกต่างของความรู้สึกร่วมกันในระดับรัฐและประชาชนกับคำนิยาม “ประชาคมอาเซียน” ที่ยังไม่ชัดเจนและมีลักษณะมุ่งเน้นอำนาจอธิปไตยของรัฐมากกว่า ช่องว่างทางการเมืองและเศรษฐกิจที่ยังคงกว้างและหลากหลาย ซึ่งบางประเทศใช้ระบบเผด็จการทหาร ประชาธิปไตย และสังคมนิยมคอมมิวนิสต์ ดังนั้นจึงเป็นการยากที่ประเทศต่าง ๆ จะสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างแนบแน่น แต่ในแง่บทบาททางยุทธศาสตร์ของจีนและสหรัฐฯ ประเทศในภูมิภาคอาเซียนมีความเห็นพ้องที่จะสนับสนุนการเข้ามามีส่วนร่วมของสหรัฐฯ แต่ขณะเดียวกันก็ให้ความสำคัญกับจีน อย่างไรก็ตาม

หากทั้งสองชาติมหาอำนาจยังเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องจะก่อให้เกิดผลกระทบกับภูมิรัฐศาสตร์อาเซียน
 ดังนั้นจึงขยายอิทธิพลทางอำนาจ “Soft Power” เช่น เศรษฐกิจ สังคม ภาษาและวัฒนธรรม ส่วนบทบาท
 ของสหรัฐฯ มีผลกระทบกับความมั่นคงในระดับภูมิภาค รวมถึงผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ แต่ผลกระทบ
 ดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับการเมืองภายในของสหรัฐฯ เช่นกัน ในท้ายที่สุดอาเซียนจะจัดการอย่างไรกับ
 สองประเทศมหาอำนาจ และหากประเทศอาเซียนไม่สามารถรับมือกับความท้าทายในฐานะ “ประชาคม
 อาเซียน” อาเซียนเองก็ไม่อาจแสดงบทบาทสำคัญทางภูมิรัฐศาสตร์ได้ในอนาคต

สำหรับประเทศไทย ซึ่งเป็นรัฐสมาชิกของอาเซียนและเป็นผู้บุกเบิกในการก่อตั้งอาเซียน ได้ให้
 ความสำคัญกับประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียนอันเป็นเสาหลักของการก่อตั้งประชาคมอาเซียน
 ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค โดยการสร้างบรรทัดฐานและค่านิยมร่วมกัน
 เช่น ธรรมนูญ การเคารพกฎหมาย และหลักการสำคัญต่าง ๆ ในส่วนของประเทศไทยให้ความสำคัญ
 ใน ๕ เรื่อง ได้แก่ (๑) การบริหารจัดการชายแดน (๒) การเสริมสร้างความมั่นคงทางทะเล (๓) การแก้ไขปัญหา
 อาชญากรรมข้ามชาติ (๔) การสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน และ (๕) การเสริมสร้างศักยภาพ
 ในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกันของอาเซียน ดังนั้นนโยบายการต่างประเทศของไทยต่อสถานการณ์
 ด้านความมั่นคงในภูมิภาคต่าง ๆ จะใช้หลักการสร้างความไว้วางใจและการทูตเชิงป้องกัน โดยเน้นย้ำ

ความเชื่อมโยงอาเซียนกับภาคส่วนต่าง ๆ
 ที่มา: World Economic Forum

หลักการ 3Ps ได้แก่ Prevention, Protection และ Partnership ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างครบถ้วนสมบูรณ์ในทุกสถานการณ์ เช่น สถานการณ์ในทะเลจีนใต้ สถานการณ์ในคาบสมุทรเกาหลี การเตรียมความพร้อมรับมือภัยพิบัติ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ความร่วมมือทางทะเล และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยเฉพาะการก่อการร้าย ความมั่นคงทางไซเบอร์ และภัยพิบัติทางธรรมชาติได้ รวมทั้งได้เน้นย้ำการสร้างความยั่งยืนของการดำเนินงานในทุก ๆ ด้านเพื่อให้ความพยายามแก้ไขปัญหามีความต่อเนื่อง นอกจากนี้สิ่งที่ประเทศไทยได้ดำเนินมาตั้งแต่อดีตและควรดำเนินการต่อไปในอนาคตคือ การกำหนดท่าทีของไทยภายใต้พันธกรณีในฐานะรัฐสมาชิกสหประชาชาติและอาเซียนให้ชัดเจน โดยต้องปฏิบัติตามข้อมติตามกฎบัตรสหประชาชาติและกฎบัตรอาเซียนอย่างแข็งขันและสอดคล้องกับกรอบกฎหมายและไทยควรให้ความสำคัญในการรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงของโลกและภูมิภาค อันเป็นพื้นฐานของการพัฒนาและความอยู่ดีกินดีของประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาค รวมทั้งควรที่จะสนับสนุนบทบาทที่สร้างสรรค์ของประเทศมหาอำนาจ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันและการสร้างความไว้วางใจกัน โดยการนำสนธิสัญญามิตรภาพและความร่วมมือในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia: TAC) มาเป็นพื้นฐานในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโด - เอเชีย - แปซิฟิก พร้อมทั้งดำรงความพยายามที่จะทำงานร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสันติภาพและความมั่นคงในภูมิภาค เพื่อให้ภูมิภาคเอเชียแปซิฟิกเป็นภูมิภาคแห่งสันติภาพ เสถียรภาพ และการพัฒนาที่ยั่งยืนในที่สุด

สรุป

หลังจากที่ได้วิเคราะห์สถานการณ์ความตึงเครียดและการแข่งขันที่กำลังระอุในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันเนื่องมาจากความพยายามก้าวเข้ามามีพลังอำนาจและความปรารถนาที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงกำลังทางทะเลของจีน โดยการสร้างพลังอำนาจเหนือดินแดนในทวีปเอเชียที่กำลังขยายขอบเขตไปสู่ทะเล จีนใต้ให้เหตุผลว่าเพื่อเป็นการปกป้องอธิปไตย ทรัพยากร และการอ้างสิทธิ์ด้านความปลอดภัยของตนเอง การพัฒนาทางภูมิรัฐศาสตร์ของจีนไปสู่ทะเลนั้น อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการเจริญเติบโตของจีนที่มีอำนาจมากขึ้น ด้วยเหตุนี้เองประเทศเพื่อนบ้านของจีน อย่างเช่น เกาหลีใต้ ญี่ปุ่น ไต้หวัน รวมถึงประเทศที่เป็นผู้มั่งคั่งอำนาจสูงสุดของโลกอย่างสหรัฐฯ เกิดความวิตกกังวลในการเปลี่ยนแปลงทางภูมิรัฐศาสตร์และต่างพยายามที่กำหนดนโยบายจะชะลอความรุนแรงการผงาดขึ้นมาของจีน

ด้วยเหตุนี้ การแข่งขันในการแสดงพลังอำนาจของสหรัฐฯ และจีน ทำให้สหรัฐฯ ต้องเผชิญกับความท้าทายระหว่างประเทศทางทะเลและความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งอาจถึงขั้นสงครามขึ้นได้ หากแต่การเกิดสงครามในกรณีนี้มีใช้การขัดกันด้วยอาวุธหรือการขัดกันด้วยกำลังทางทหาร หากแต่เป็นการขัดกันในด้านการค้าและเศรษฐกิจที่ถือว่าเป็นพลังอำนาจที่ใกล้ตัวต่อประชาชนและเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความมั่งคั่งของชาติ สงครามการค้าระหว่างจีนและสหรัฐฯ มีแนวโน้มที่จะยืดเยื้อต่อไปในอนาคต ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงอย่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จึงต้องตระหนักถึงสถานการณ์ที่มีความเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ และต้องกำหนดนโยบายและท่าทีของตนให้เหมาะสมกับสถานการณ์เพื่อมิให้ตกเป็นเครื่องมือของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจนตกเป็นกำลังของการเปลี่ยนแปลงพลังอำนาจได้

จะเห็นได้ว่าการแข่งขันเชิงกลยุทธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับจีนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะทำให้การทหาร การเมือง และเศรษฐกิจมีแนวโน้มที่จะร้อนแรงขึ้นอย่างมาก ในจุดที่เป็นจุดอ่อนของสหรัฐฯ อาจทำให้เกิด ผลประโยชน์มหาศาลต่อจีน แต่ในทางกลับกันจะเห็นได้ชัดเจนว่าความมั่นคงและการพัฒนาในเอเชีย ตะวันออกมียังอยู่ในความสนใจของจีน ในขณะที่นโยบายโดยรวมของสหรัฐฯ ต้องการที่จะเสริมความแข็งแกร่ง ให้กับคู่ค้าของตน แต่จีนมุ่งที่จะหาประเทศที่มีศักยภาพน้อยกว่าเพื่อให้สามารถกำหนดนโยบายได้ตาม ความต้องการของตนได้ง่ายขึ้น อย่างไรก็ตาม การที่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความแข็งแกร่ง มีความเจริญรุ่งเรือง และมีความมั่นคง ถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของโลก จึงหวังใจเป็นอย่างยิ่งว่าการปรับเปลี่ยน พลังอำนาจ (Power Shift) ในครั้งนี้จะสามารถปรับสมดุลได้ดีเพื่อรองรับกลยุทธ์ของสหรัฐฯ ให้สามารถ รักษาระยะห่างและตำแหน่งที่ดีในภูมิภาค รวมทั้งมีความสามารถในการเผชิญกับความท้าทายที่เพิ่มขึ้น ของจีนได้อย่างเหมาะสม

- ๑ Alvin Toffler. PowerShift: Knowledge, Wealth, and Violence at the Edge of the 21st Century. Bantam Books, 1990.
- ๒ The International Monetary Fund (IMF). China's Economic Outlook in Six Charts. July 26, 2018.
- ๓ Knoema. World GDP Ranking 2018 GDP by Country-Data and charts. April 15, 2019.
- ๔ Stuart Block. Re-introducing the Economic Cycle: Lessons from the Financial Crisis. July 03, 2015.
- ๕ ทราายแก้ว ทิพากร. ชาตินิยมกับปัญหาพรมแดนในเอเชียตะวันออกเฉียงเหนือ. Institute of Asian Studies Chulalongkorn University. ๑ สิงหาคม ๒๕๕๗.
- ๖ ไทยรัฐฉบับพิมพ์. สี-ปูดินจับมือสู้ศึกการค้า อาเบะจ่อเยือนจีน. ๑๓ กันยายน ๒๕๖๑.
- ๗ VOA THAI. วิเคราะห์: ผลกระทบระยะยาวจากสงครามการค้า 'จีน-สหรัฐฯ' ต่อห่วงโซ่อุปทานโลก. ๑๕ พฤษภาคม ๒๕๖๒.
- ๘ Jason Thomas. ASEAN to gain most from trade war. The ASEAN Post. May 13, 2019.
- ๙ Ishtiaq Pasha Mahmood. 7 key challenges for the future of ASEAN - and how to solve them. The World Economic Forum is the International Organization for Public-Private Cooperation. Aug 29, 2018.

